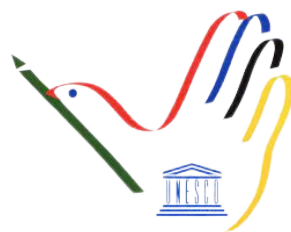

VYSOKÁ ŠKOLA
MEZINÁRODNÍCH
A VEŘEJNÝCH VZTAHŮ
PRAHA

ČLEN SKUPINY UCP

METODIKA EDUKACE, PREZENTACE A OSVĚTY K DOCENĚNÍ VÝZNAMU PAMÁTEK SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ VE FORMÁLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

PAVEL KRPÁLEK (ED.)
A KOL.

2022

VYSOKÁ ŠKOLA
MEZINÁRODNÍCH
A VEŘEJNÝCH VZTAHŮ
PRAHA

ČLEN SKUPINY

**METODIKA EDUKACE,
PREZENTACE A OSVĚTY
K DOCENĚNÍ VÝZNAMU
PAMÁTEK SVĚTOVÉHO
DĚDICTVÍ
VE FORMÁLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ**

*Pavel Krpálek (ed.)
a kol.*

2022

Výstup grantového projektu Ministerstva kultury ČR č. j. MK 30665/2022 OPP *Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání* (metodika)

Program: Program podpory pro památky světového dědictví

Prioritní oblast: 3. Prezentace, osvěta a edukace zaměřená na památky světového dědictví

Realizační tým projektu:

Hlavní řešitel: doc. Ing. Pavel Krpálek, CSc., MBA: editor, kap. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9

Členové řešitelského týmu:

PhDr. Radka Löwenhöfferová, Ph.D., MBA: kap. 4

doc. Ing. Monika Palatková, Ph.D.

PhDr. Jana Marková, Ph.D.

Mgr. et Mgr. Jiří Kohoutek, PhD.

Expertní poradenský tým:

doc. PaedDr. Ing. Daniel Lajčin, PhD., DBA, LL.M, VŠ DTI Dubnica nad Váhom (SR)

doc. Mgr. Lucia Spalová, PhD., UKF Nitra (SR)

doc. PhDr. Jaroslav Mužík, CSc. DrSc., UJAK Praha

doc. Mgr. Ing. Katarína Krpálková Krellová, PhD., Ing-Paed IGIP, VŠE v Praze (kap. 9)

Dávid Melas, MPhil., VŠHE v Praze

Ing. Kateřina Berková, Ph.D., VŠE v Praze (kap. 9)

PhDr. Tereza Vacínová, Ph.D., VŠE v Praze

Řešitelské období: duben až prosinec 2022

Recenzovali:

prof. PhDr. Libor Pavera, Ph.D., VŠE v Praze

doc. Ing. Lucia Krištofiaková, PhD., VŠ DTI Dubnica nad Váhom (SR)

ISBN 978-80-7632-077-2

© Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o. p. s., 2022

Anotace

Metodika na základě didaktické analýzy předkládá univerzální návody o tom, jak funkčně integrovat učivo o památkách světového dědictví do kurikula společenskovědně a humanitně zaměřených studijních programů v terciárním vzdělávání. Ukázková implementace bude navržena a následně pilotně ověřena na bakalářském studijním programu *Mezinárodní management a marketing* ve specializaci *Cestovní ruch* na řešitelském pracovišti. Poznatky z řešení projektu byly ověřeny v diskurzu na diseminačním semináři v rámci konference *Nové trendy 2022* dne 11. listopadu 2022. Byly revidovány edukační cíle, doplněn vzdělávací obsah a významně modifikován (diverzifikován) styl vedení výuky, tak aby tyto didaktické aspekty směřovaly k hlubšímu holistickému vnímání kulturně historického odkazu památek světového dědictví. Výsledný produkt posílil také formativní stránku vzdělávání o osvětu a prezentaci hodnot ve smyslu předávání světového kulturního dědictví budoucím generacím.

Klíčová slova: kultura; osvěta; památky světového dědictví; vzdělávání; metodika; kurikulum; koncepce vzdělávání; výuková strategie.

Summary

Based on a didactic analysis, the methodology presents universal instructions on how to functionally integrate the curriculum on world heritage monuments into the curriculum of social science and humanities-oriented study programs in tertiary education. A sample implementation will be designed and subsequently pilot-tested on the bachelor's degree program *International Management and Marketing in Tourism* specialization at the researcher's workplace. The findings from the project solution were verified in the discourse at the dissemination seminar within the *New Trends 2022* conference on November 11, 2022. The educational goals were revised, the educational content was supplemented, and the teaching style was significantly modified (diversified) so that these didactic aspects were directed towards a deeper holistic perception of the cultural-historical legacy of world heritage monuments. The resulting product also strengthened the formative side of education about enlightenment and the presentation of values in the sense of passing on the world's cultural heritage to future generations.

Keywords: culture; enlightenment; world heritage monuments; education; methodology; curriculum; concept of education; teaching strategy.

OBSAH

Úvod (Krpálek)	5
1. Zdůvodnění a ideová východiska metodiky (Krpálek)	6
2. Východiska v realitě sekundárního vzdělávání (Krpálek)	9
3. Systémová východiska v terciárním vzdělávání (Krpálek)	16
4. Dosavadní stav řešení na jiných pracovištích (Löwenhöfferová)	18
5. Návrh koncepce nového předmětu Památky světového dědictví (Krpálek)	23
6. Model řízení výuky a metodika předmětu Památky světového dědictví (Krpálek)...	25
7. Závěr (Krpálek)	31
8. Bibliografické prameny	34
9. Diseminace výsledků (Krpálek, 9.2 Krpálková Krelová, Berková)	36
9.1. Diseminační seminář jako součást konference NOVÉ TRENDY 2022	36
9.2. Mezinárodní vědecká konference Média a vzdělávání 2022	47
9.3. Mezinárodní vědecká konference Schola nova, quo vadis 2022	53

Úvod

Strategický záměr MŠMT ČR pro období let 2021+ vychází z premisy, že vysoké školy by se měly dále rozvíjet jako vrcholná centra vzdělanosti a posílit významně svoji vzdělávací a osvětovou roli ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji celé společnosti.

Kroky směřující k těmto strategickým záměrům jsou patrné na všech úrovních formálního vzdělávání. V primárním a sekundárním vzdělávání probíhá revize rámcových vzdělávacích programů a výsledkem je celá řada kvalitativních změn, které zajistí žádoucí průmět aktuálních megatrendů do českého vzdělávací, počínaje modernizací profilů absolventa a konče implementací digitalizace a mediální gramotnosti. Svůj průmět zde má i sféra občanských kompetencí, kam patří rozměr kulturní, osobnostně kultivující.

Také v oblasti vysokoškolského vzdělávání dochází k celé řadě kvalitativních posunů. Jsou inovovány akreditační standardy, na jejichž základě probíhá příprava a uskutečňování akreditovaných činností vysokých škol, jsou implementovány zdokolaené a skutečně funkční systémy zajišťování a vnitřního hodnocení kvality, v souladu s tím jsou průběžně inovovány postupy hodnocení Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství.

Při všech těchto systémových změnách zůstává v centru pozornosti profil absolventa, důraz na procesy a výsledky učení. Pozornost v rámci tohoto úsilí vyžadují také na první pohled méně nápadné složky formativní stránky vzdělávání, a to mravní povědomí mladých lidí, vztah ke kulturnímu dědictví, tradicím a hodnotám společnosti.

1 Zdůvodnění a ideová východiska metodiky

Projekt Ministerstva kultury ČR č. j. MK 30665/2022 OPP *Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání (metodika)* ideově vychází a bezprostředně navazuje na nový Strategický záměr Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR pro oblast vysokých škol na období od roku 2021, a to především na Prioritní cíl 1. *Rozvíjet kompetence přímo relevantní pro život a praxi XXI. století*, kde je kladen mimořádný důraz na rozvoj transverzálních kompetencí, přičemž je důležité si uvědomit, že takový přístup má interdisciplinární povahu, zaměřuje se na komplexní vzdělávání a předpokládá navozování a řízení procesu „učení se v širších sociokulturních souvislostech“ (learning in wider socio-cultural context).

To považují řešitelé za poměrně zásadní, už s ohledem na mnohé projevy „zhrubnutí“ vztahů v občanské společnosti, reflektované v každodenním životě jako vzestup egoismu, bezohlednosti, agresivního jednání, konzumní morálky, potlačení národní identity a hrdosti, preference materiálního prospěchu, veškeré tyto projevy přímo volají po nějaké iniciativě, která by pozvedla mravní étos a kulturní povědomí, a s tím je potřebné systematicky začít ve výchovně vzdělávacím působení ve formálním vzdělávání, tedy ve školách, v osvětě a edukaci mladých lidí, zejména i společenskovedně, humanitně a ekonomicky zaměřených odborníků. Do vzdělávání by mohla tato dimenze nenásilně vplynout právě v podobě implementace příslušné metodiky do cílů a obsahů vzdělávání a napomoci obnově mravních hodnot a prvků etické a estetické výchovy, přičemž kontext by byl obohacen uvědoměním si historického přesahu, kontinuity, transcendence mravních hodnot a kulturně historických tradic a souvislostí. To vše je potenciál hlubší integrace odkazu památek kulturního dědictví do vzdělávací praxe.

Soudobé didaktické myšlení je diverzifikované, což se promítá do oblasti paradigmatické. Existuje řada alternativních směrů v přístupech ke koncipování vzdělávací strategie. Hlavní proud vychází stále z behaviorální analýza cílů výuky a na ní je pak založen výběr vyučovacích metod (metodika). Vzdělávání je založeno na kompetenčních modelech (competence-based learning and teaching), kombinujících občanské, odborné a klíčové kompetence. Vycházejí z národních soustav povolání a kvalifikací. Zřetelný je příklon k filozoficky orientovaným pedagogickým školám a směrům, profilovaným na bázi fenomenologicko poznávací metody a zčásti též k sociálnímu konstruktivismu, který se tradičně vymezuje proti transmisivnímu modelu edukace, proti encyklopedismu a memorování. Konstruktivistický směr se v metodice výuky projevuje tím, že učící se jedinci jsou aktivizováni, tzn. že aktivně samostatně pracují se

zdroji, zpracovávají a předkládají informace, nezávisle o předmětu zkoumání přemýšlejí. Získané poznatky si vzájemně předávají, komunikují, prezentují své výsledky a názory. To vše směřuje pozornost k modelům participativního vedení výuky.

Nezanedbatelná je také souvislost mezi informativní a formativní složkou vzdělávání. Roste význam kulturně historické a etické roviny edukace, a to zejména ve společenskovědních a humanitních oborech. Tato rovina vnímání reality prochází napříč kurikulem, přes předměty profilujícího základu, má transverzální charakter. Hovoří se o organizační kultuře, formulují se etické kodexy, nicméně funkční začlenění z nich vyplývajících hodnot do společenské reality předpokládá vnitřní přesvědčení lidí, pevně zakořeněné morální hodnoty a postoje. A zde je potřebné začít od formálního vzdělávání, které může sehrát zcela zásadní roli pozitivním formováním osobnosti mladých lidí vhodně zvolenou (a komplexní) vzdělávací strategií.

Konceptuální model předložené metodiky je inspirován dnes již klasickým pojetím didaktické struktury, tak jak ji koncipoval profesor Malíř a dále ve svém díle rozpracoval profesor Asztalos (1996):

1. předdidaktická realita: odraz požadavků společenské praxe na vzdělávání (reflexe společenské objednávky vzdělávacími institucemi),
2. didaktická realita: tvorba a aktualizace předmětů, jejich zaměření a vzdělávacích obsahů, transfer poznatků s následujícími třemi atributy: didaktické operace, didaktické produkty, didaktické okolí:

Didaktické operace	Didaktické produkty
Tvorba koncepce předmětu	Předmět (název, cíle, pojetí, hodinová dotace, zařazení do studijního plánu)
Didaktická redukce (výběr a propojení relevantních poznatků)	Obsah předmětu (systém učiva)
Volba strategie výuky	Metodika
Proces osvojování učiva a formování osobnosti vzdělávaných v přímé výuce	Dosažené cílové kompetence
Zpětná vazba na úroveň přímé výuky	Systém řízení kvality (ankety k výuce)

Didaktické okolí
Materiální a personální podmínky realizace výuky na škole
Počet a vybavenost odborných učeben
Interakce se sociálními partnery

3. podidaktická realita: reflexe ex post, komunikace s absolventy a zaměstnavateli s cílem identifikovat nakolik výsledky vzdělávacího úsilí konvenují s realitou na trhu práce a ve společnosti (externí zpětná vazba).

2 Východiska v realitě sekundárního vzdělávání

České sekundární vzdělávání je postaveno na principech competence-based learning a na konceptu dvoustupňového kurikula: rámcové vzdělávací programy – školní vzdělávací programy (RVP - ŠVP). Dvoustupňové kurikulum vychází z tzv. Delorsových čtyř pilířů vzdělávání, akceptovaných obecně jako elementární vzdělávací cíle sjednocující se Evropy, uplatnitelné na všech stupních vzdělávacího systému:

- Učit se poznávat (learning to know): schopnost osvojovat si nástroje pochopení světa a rozvinout dovednosti potřebné k učení se,
- Učit se jednat (learning to do): učit se jednat, naučit se tvořivě zasahovat do svého prostředí,
- Učit se žít společně (learning to live together): umět spolupracovat s ostatními a podílet se na společenských činnostech,
- Učit se být (learning to be): porozumět vlastní osobnosti a jejímu utváření v souladu s morálními hodnotami.

Sekundární vzdělávání bylo v uplynulých dekádách značně didakticky materializované, bylo mu oprávněně vytýkáno podávání hotových vzdělávacích obsahů, encyklopedismus, memorování, nízká míra aktivizace žáků. To vše se promítalo do nízké míry rozvoje skupiny klíčových dovedností, zejména sociálních, komunikativních a prezentačních dovedností, absolventi středních škol měli problémy při přechodu do vysokoškolského prostředí, tyto poznatky mají i řešitelé z vlastní praxe výuky na vysoké škole. Příkládáme to přílišné orientaci na vzdělávací obsahy, na učení se v oblasti poznávání a v menším rozsahu na učení se jednat. Míra autonomie v učení je pak nízká, zbývající dva pilíře učení (učit se žít společně a učit se být) se ocitly mimo pozornost vzdělavatelů, zpravidla byly podceněny, ponechány náhodě anebo považovány za přirozený důsledek rozvoje sféry kognitivních schopností. Zde jsou kořeny problémů, k jejichž řešení chtějí autoři přispět předloženou metodikou.

Od roku 2001 je systematicky implementován *Národní program rozvoje vzdělávání* (“Bílá kniha vzdělávání”). V souladu se základními pilíři vzdělávání, sdílenými v Evropské Unii, poskytuje základní systémovou vizi vzdělávání v České republice. Jsou zde formulována hlavní myšlenková východiska, záměry a rozvojové programy, směrodatné pro rozvoj vzdělávací soustavy. Implementuje principy demokratické a kulturní vzdělávací politiky, projevující se ve spravedlivém přístupu ke vzdělávacím příležitostem, aby každý člen společnosti měl možnost nalézt si ideální vzdělávací cestu, kterou by uspokojil vzdělávací potřeby. Demokratizace se

projevuje též ve snaze maximalizovat rozvoj vzdělanostního potenciálu každého jedince poskytnutím vzdělávacích příležitostí každému podle jeho schopností a aspirace. Tento přístup považujeme za zcela zásadní, protože znamená, že vzdělávací systém by se měl přizpůsobovat učícímu se jedinci a ne naopak. Mělo by to vést ke kulturnímu obohacování, k větší diferenciaci a individualizaci vzdělání a k orientaci vzdělávání na osobnostní rozvoj.

Národní program rozvoje vzdělávání obsahuje i příslib proměny tradiční školy, měla by být transformována v moderní vzdělávací prostředí, které není orientováno jen na transmisi, převod poznatků, ale klade si za cíl vytvořit solidní základy pro proces celoživotního učení. Učící se jedinci by měli získat schopnost a motivaci uvažovat a učit se nezávisle, samostatně, měli by získat informační dovednosti a osvojit si mediální gramotnost. Tak široký záběr je už na hranici paradigmatického posunu, nakolik je komplexní, zahrnuje oblast cílů a vzdělávacích obsahů, oblast koncepcí vzdělávání, edukačních stylů, metod a forem výuky, vzdělávacího étosu a klimatu a v neposlední řadě prostředí školy, které by mělo být založeno na partnerství a vzájemném respektu. Učící se jedinci by se měli stát již ne pouze klienty nebo partnery ve vzdělávání, ale spolumanažery svého vlastního učení (self responsible learning).

Vzdělávací systém v České republice zároveň prošel výraznou decentralizací. Školy mají nejen právní osobnost, ale disponují též poměrně rozsáhlou mírou autonomie. Promítá se do konstrukce druhého stupně kurikula, do školských vzdělávacích programů. Cílem změn byla vnitřní proměna škol, růst kvality a efektivnosti vzdělávání, zvýšila se průchodnost a otevřenost vzdělávacího systému. V současné době jsou v jednotlivých oborově orientovaných pracovních skupinách na Národním pedagogickém institutu ČR rozsáhle revidovány rámcové vzdělávací programy. Na jejich základě budou po vyhlášení finální revidovaných verzí Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR jednotlivé školy zavázány adaptovat, modernizovat své školní vzdělávací programy.

Prostupnost školské soustavy je definována jako možnost dosáhnout cílové úrovně vzdělání alternativními vzdělávacími cestami. Za tím účelem upravuje podmínky pro uznávání předchozího dosaženého vzdělání a zohlednění praxe v oboru. Přijatá právní úprava zákonem o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání ustanovuje národní soustavu kvalifikací jako registr profesních kvalifikací, obsahující kvalifikační a hodnotící standardy, pomocí nichž lze posuzovat a uznávat i výsledky neformálního vzdělávání nebo informálního učení.

Požadavky státu na odborné vzdělávání jsou definovány základním kurikulem. To je první stupeň dvoustupňového kurikula, který má podobu výše uvedených rámcových vzdělávacích

programů. Na jejich základě jsou vymezeny závazné požadavky státu na úroveň vzdělávání v jednotlivých oborech vzdělání (výsledky vzdělávání, vzdělávací obsahy, podmínky realizace vzdělávání, pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů). Na rozdíl od původního pojetí učebních dokumentů v podobě tzv. základních pedagogických dokumentů, které byly orientovány pouze na obecné cíle vzdělávání a na unifikované vzdělávací obsahy, jsou rámcové vzdělávací programy zaměřeny na tři úrovně cílů vzdělávání, vyjadřující společenské požadavky na celkový vzdělanostní a osobnostní profil učících se jedinců:

- obecné cíle společné všem oborům středního vzdělávání v podobě výše uvedených čtyř pilířů vzdělávání podle Jacquese Delorse, směřující konkrétně k čemu má vzdělávání směřovat, o co má vyučující usilovat v přímé výuce,
- kompetence absolventa příslušného oboru vzdělání, formulované z pozice toho kdo se učí, a to jako komplexní způsobilosti (schopnosti) použít vzděláním získané struktury vědomostí, dovedností, zkušeností a hodnot v praxi,
- edukační cíle, výsledky učení, vymezené z pozice učícího se jedince, specifikované podle vzdělávacích oblastí a kurikulárních rámců, tedy podle strukturovaného popisu jednotlivých okruhů učiva a vzájemných relací mezi složkami všeobecného a odborného vzdělávání.

Markantní změnou po kurikulární reformě se stala skutečnost, že kmenové učivo předepsané a rozepsané v rámcových vzdělávacích programech není již vnímáno jako svého druhu cíl vzdělávání, ale stává se jedním z didaktických prostředků, směřujících k dosažení edukačních cílů. Kurikulum je koncipováno nadpředmětově do následujících vzdělávacích oblastí:

- jazykové vzdělávání komunikace v českém a cizím jazyce,
- společenskovední vzdělávání,
- přírodovědné vzdělávání (fyzika, chemie, biologie, ekologie),
- matematické vzdělávání,
- estetické vzdělávání,
- vzdělávání pro zdraví (tělesná výchova),
- vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích,
- ekonomické vzdělávání,
- specifické odborné vzdělávání (v závislosti na oboru vzdělání).

Pro shora uvedenou strukturu vzdělávacích oblastí je v jednotlivých rámcových vzdělávacích programech vždy uveden závazný vzdělávací obsah a požadované výsledky učení. Z nich vyplynou kurikulární rámce. Rámcové rozvržení vzdělávacích obsahů stanovuje relace (časové dotace) vzdělávacích oblastí za celou dobu studia a z toho vyplývající proporce mezi složkami vzdělávání. Analýza struktur vzdělávacího obsahu ukázala, že všeobecná složka vzdělávání (při započtení informatických a ekonomických předmětů u neekonomických oborů) u maturitních oborů vzdělání činila průměrně 60 % vzdělávacího obsahu. Ještě vyšší podíl byl zjištěn u oborů lycea (77 %). U tříletých (nematuritních) oborů vzdělání činil tento podíl pouze 34 %, u dvouletých oborů vzdělání dokonce jen 19 %.

Kromě strukturace obsahu učiva do kurikulárních rámců a obsahových okruhů jsou v rámcových vzdělávacích programech vyčleněna ještě i průřezová témata. Jde o struktury učiva, které si jednotlivé školy samostatně integrují do různých vyučovacích předmětů tak, aby daný obor vzdělání zabezpečil zvládnutí příslušných struktur průřezového učiva, jedná se o průřezová učiva občan v demokratické společnosti, člověk a životní prostředí, člověk a svět práce a informační a komunikační technologie. Zde dochází v rámci revizí rámcových vzdělávacích programů k významnému kvalitativnímu posunu, modernizace přispěje k lepšímu začlenění společenskovední a kulturní problematiky, včetně tematiky kulturních hodnot.

Kromě průřezových struktur učiva je sekundární vzdělávání (a též druhý stupeň primárního vzdělávání) opatřeno ještě závaznou implementací finanční gramotnosti, která si klade za cíl vybudovat základy ekonomického myšlení budoucích členů domácností, aby porozuměli racionálním rodinným rozpočtům, finančním produktům, cenám, spotřebnímu chování, běžnému hospodaření a racionálnímu investování.

Edukační cíle jsou v soudobém českém sekundárním vzdělávání systémově koncipovány v podobě kompetencí (model competence-based learning). Kompetence jsou definovány jako ohraničené struktury schopností, znalostí a s nimi souvisejících dovedností, postojů a hodnot, které jsou předpokladem pro úspěšné začlenění do společnosti. Úspěšným začleněním do společnosti je myšlen plnohodnotný, přiměřeně hodnotný osobní život středoškolsky vzdělaného občana s všeobecným rozhledem a odbornost jako předpoklad úspěchu v profesní sféře a zároveň i příprava pro celoživotní učení. Přírozenou složkou této struktury cílů je kulturní přehled a orientace na hodnoty kultury společnosti, tradice a sdílené hodnoty.

Kompetence se dále formálně člení na klíčové a odborné kompetence. Klíčové kompetence definujeme jako cílový soubor požadavků na vzdělávání, zahrnující dosažení takové kvality

vědomostí, dovedností, postojů a hodnot, aby byly univerzálně použitelné v různých životních situacích, odvíjejí se od Evropského referenčního rámce celoživotního vzdělávání, dále se člení následovně:

- kompetence k učení (autodidakce) jako schopnost samostatně se učit, nezávisle a sebekriticky vyhodnocovat dosažené výsledky a pokrok ve vzdělávání, stanovat si vzdělávací potřeby a plánovat a efektivně dosahovat individuální cíle vzdělávání,
- kompetence k řešení problémů, vnímaná jako způsobilost samostatně a tvořivě řešit běžné pracovní i mimopracovní problémy, umět si poradit v nestandardních situacích, při nealgoritmizovaných řešeních,
- komunikativní kompetence jako schopnost kultivovaně se chovat a vyjadřovat, a to ve verbální i písemné podobě a v nejrůznějších životních a pracovních situacích,
- personální a sociální kompetence jako specifická připravenost stanovat si na základě důkladného poznání své vlastní osobnosti přiměřené cíle osobního rozvoje v oblasti pracovní i zájmové, zahrnující i oblast zodpovědné péče o zdraví, work-life balance, spolupráce s ostatními a předpokladů pro utváření dobrých mezilidských vztahů,
- *občanské kompetence a kulturní povědomí* jako vnitřní porozumění a identifikace jedince s hodnotami a postoji, důležitými pro život v demokratické společnosti, kam patří i dodržování zákonů a společenských norem, jednání v souladu s etickými normami, ctění principů trvale udržitelného rozvoje, *podpora hodnot národní, evropské a světové kultury*,
- kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám jako předpoklady pro uplatnění ve světě práce, budování profesní dráhy a pro úspěšné zahájení podnikání,
- matematické kompetence, definované jako schopnost funkčně využívat matematických dovedností v různých praktických situacích,
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi, dnes definované jako digitální gramotnost, která si klade za cíl využívání počítačů jako běžného pracovního nástroje, s čímž souvisí i schopnost efektivně získávat a zpracovávat za pomoci informačních technologií, počítačů a sítí, informace, schopnost využívat veškeré další informační zdroje a kriticky posuzovat jejich relevanci a věrohodnost (mediální gramotnost).

Druhou neméně významnou složkou kompetenčního profilu jsou odborné kompetence, vnímané jako příprava na budoucí povolání, tedy na jednotky práce, které jsou vyznačeny

v profilu absolventa. Vyjadřují profesní profil absolventa příslušného oboru vzdělání a jsou definovány jako soubor odborných vědomostí, dovedností, postojů a hodnot, potřebných pro výkon daného povolání nebo skupiny příbuzných povolání (souhrn kvalifikačních požadavků na výkon konkrétního povolání). Jako takové jsou specifické pro každou odbornost, proto jsou v rámcových vzdělávacích programech upraveny vždy individuálně a liší se podle jednotlivých oborů vzdělání. Nemají tedy univerzální (nadoborový) charakter jako výše uvedené klíčové kompetence.

Analýza kurikula ve výzkumu prováděném v rámci řešení projektu byla zaměřena na první stupeň dvoustupňového kurikula, tzn. na základní kurikulum, které je uskutečňováno v podobě rámcových vzdělávacích programů, podle kterých si jednotlivé střední školy připravují školní vzdělávací programy. V rámci didaktické analýzy byla přiměřená pozornost věnována cílům vzdělávání, jejich transferem do profilů absolventa a do pojetí vzdělávacích programů, ale také vlastní konstrukci kurikula, zejména struktur průřezového učiva. Ty jsou totiž nadoborové, relativně nejuniverzálnější. Na základě analýz jsme dospěli k závěru, že zobecnitelné jsou klíčové kompetence *občanské a kulturní povědomí* a prvky průřezového učiva *občan v demokratické společnosti*.

V kompetenčních modelech sledujeme vyváženost struktur odborných a klíčových kompetencí a u klíčových kompetencí pak návaznost na Delorovy pilíře vzdělávání. Pokud předmětnou problematiku budeme vnímat z pohledu začlenění klíčové kompetence *občanského a kulturního povědomí*, je zřejmé, že by sekundární vzdělávání mělo formovat absolventy mimo jiné také k tomu, aby si byli vědomi a implicitně uznávali hodnoty a postoje podstatné pro život v demokratické společnosti, aby jednali v souladu s principy trvale udržitelného rozvoje a aby *podporovali hodnoty národní, evropské i světové kultury*, tzn. že by měli být vedeni tak, aby byli schopni *reflektovat a utvářet si vlastní osobitou kulturní, národní a osobnostní identitu, uznávat tradice a hodnoty svého národa, chápat jeho minulost i současnost v evropském a světovém kontextu, podporovat hodnoty místní, národní, evropské i světové kultury a mít k nim pozitivní vztah*.

V oblasti jazykového vzdělávání se tyto kvality profilují v *chápaní jazyka jako jevu, v němž se odráží historický a kulturní vývoj národa*.

Okruh společenskovedního vzdělávání pak kultivuje *kulturně historické povědomí, učí hlouběji porozumět současnosti, uvědomovat si vlastní identitu, kriticky myslet, nenechat se manipulovat a co nejvíce porozumět světu, v němž žijeme*.

Průřezové učivo *občan v demokratické společnosti* ani žádné kurikulární rámce a obsahové okruhy však explicitně neobsahují žádné struktury učiva, přímo se vztahující k památkám světového dědictví. Proto se toto učivo na druhém stupni kurikula objevuje nesystematicky, spíše nahodile, a to převážně jen v oborech vzdělání zaměřených na umění, kulturu a cestovní ruch. Pokud je na všeobecně vzdělávacích školách a na vybraných odborných školách toto učivo alespoň zčásti integrováno, děje se tak zpravidla nesystematicky v předmětech *Základy společenských věd*, resp. *Občanská nauka*.

3 Systémová východiska v terciárním vzdělávání

Vysoké školy podle úvodních ustanovení vysokoškolského zákona (Zákona 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů v platném znění) jsou jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy vnímány jako vrcholná centra vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a jako takové mají klíčovou úlohu a zodpovědnost ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti tím, že mimo jiné *umožňují získávat, rozšiřovat, prohlubovat nebo obnovovat znalosti z různých oblastí poznání a kultury* a podílejí se tak na celoživotním vzdělávání, *hrají aktivní roli ve veřejné diskusi o společenských a etických otázkách, při pěstování kulturní rozmanitosti a vzájemného porozumění*, při utváření občanské společnosti a přípravě mladých lidí pro život v ní. *Strategický záměr Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR s horizontem let 2021+ zdůrazňuje zejména posílení role vysokých škol ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti.* Kontinuálně dochází k nepřehlédnutelným kvalitativním změnám v oblasti úpravy akreditací studijních programů, jsou zdokonalovány systémy zajišťování a vnitřního hodnocení kvality, tak aby byly skutečně funkční a transparentní, jsou modernizovány akreditační standardy a inovovány postupy hodnocení Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství. V centru pozornosti zůstávají profil absolventa, procesy a výsledky učení. Podle názoru předkladatelů pozornost však vyžadují též méně nápadné aspekty *formativní složky vzdělávání: mravní povědomí mladých lidí, vztah ke kulturnímu dědictví, tradicím a hodnotám společnosti.*

Kurikulum terciárního vzdělávání je oborově diferencované a vychází ze začlenění studijních programů do oblastí vzdělávání. Ty jsou věcně vymezeny jako určitý, přesně ohraničený, úsek vysokoškolského vzdělávání, v jehož rámci jsou připravovány, schvalovány a uskutečňovány studijní programy blízkého nebo příbuzného obsahového zaměření, odrážející společný teoretický a metodologický základ dané oblasti vzdělávání. Pokud studijní program zasahuje svojí obsahovou profilací do více oblastí vzdělávání, jedná se o kombinovaný studijní program. Z jednotlivých oblastí vzdělávání pak vychází rámcový profil absolventů v dané oblasti vzdělávání s uvedením hlavních cílů vzdělávání, zahrnujících odborné znalosti, dovednosti a další kompetence a závazné tematické oblasti, které musejí být do akreditace rozpracovány v akreditačním spisu. Podle úrovně dosažených teoretických i praktických poznatků založených na soudobém stavu vědeckého poznání, výzkumu a vývoje, včetně zvládnutí jejich aplikace a podle stupně rozvinutí schopností k tvůrčí činnosti jsou akreditovány studijní programy bakalářského, magisterského a doktorského stupně. Ty jsou zaměřeny

akademicky nebo profesně (prakticky). Do studijního plánu jsou v souladu se závaznými tematickými oblastmi začleněny studijní předměty (dále jen „předměty“) povinné, povinně volitelné a volitelné. Specializace představují takovou podobu studia ve studijním programu, která umožňuje, aby se student kromě společného základu studijního programu zaměřil i na specifické studium studijního programu spojené se získáním ucelených struktur znalostí a dovedností. Každá specializace má samostatný studijní plán, který obsahuje společnou část (shodnou pro všechny specializace v daném studijním programu) a specifickou část, charakterizující danou specializaci.

Studijní plán se sestavuje tak, aby mohly být naplněny cíle studia a dosažen profil absolventa, který musí být v souladu s rámcovým profilem absolventa (dle akreditačních standardů) a s vymezením jednotlivých typů studijních programů. Zásadní roli ve studijním plánu má struktura povinných předmětů a dalších předmětů profilujícího základu, tyto předměty by měly být proporčně převažující. Proto by mělo platit, že součet počtu kreditů za povinné předměty a minimálního počtu kreditů za povinně volitelné předměty typu A by měl činit významně více než 50 % ze standardního počtu kreditů. Tím je limitováno začleňování dalších volitelných předmětů do studijního programu. U studijních programů se specializacemi by struktura předmětů specializace měla vést k získání významných a ucelených struktur znalostí a dovedností. Při tom platí, že cílem specializace není získání pouze izolovaných a specifických znalostí a dovedností. Jednotlivé specializace v rámci studijního programu by se navíc měly navzájem zřetelně odlišovat. Rozsah předmětů specializace by tedy měl být významný. Obohacení studijních programů společenskovedně a humanitně zaměřených o učivo pojednávající o kulturním dědictví, památkách kulturního dědictví a učivo rozvíjející mravní povědomí a vlastenecké smýšlení považujeme za jasně průkazné z logiky konstrukce kurikula v terciárním vzdělávání a z hlediska aktuálních společenských potřeb a priorit.

4 Dosavadní stav řešení na jiných pracovištích

V poslední dekádě se problematikou implementace památek světového dědictví zabývaly některé výzkumné instituce z oblasti pedagogiky a školství, přičemž zde vznikaly postupně některé inspirativní produkty. Výzkumné ústavy, které postupně v rámci různých delimitací vplynuly do *Národního pedagogického institutu ČR* (Výzkumný ústav pedagogický v Praze, Národní ústav pro vzdělávání Praha) vyvinuly a zveřejnily na metodickém portálu RVP.CZ zajímavé digitální učební materiály k památkám světového dědictví, ty však byly orientovány pro primární a sekundární vzdělávání, v případě sekundárního vzdělávání pro žáky středních odborných škol s oborem vzdělání Cestovní ruch. Výzkum v dané oblasti zaměřený na základní školy byl v roce 2019 podpořen projektem ESF a ze státního rozpočtu ČR, vznikly tak pracovní listy pro osvětu památek zapsaných na seznam UNESCO. Pro žáky na úrovni sekundárního vzdělávání v oboru vzdělání Cestovní ruch byl vyvinut speciální pracovní list, pomocí kterého si mohou přiblížit zábavným způsobem jednotlivé památky kulturního dědictví včetně jejich alokace. Naučí se tyto památky identifikovat podle obrázků a geograficky umístit na mapě České republiky. Pomůcka je zpracovaná poměrně zdařile, má motivační potenciál přitáhnout pozornost mladých lidí a zaujmout je.

Dalším významným zdrojem informací a digitálních učebních materiálů je *ČT EDU*, kde lze také nalézt příslušný okruh učebních pomůcek pro primární a sekundární vzdělávání. Je zde k dispozici 30 videozáznamů a 17 pracovních listů na téma památek kulturního dědictví v ČR, a to jak ve všeobecné rovině, tak i v detailním zaměření na jednotlivé památky. Pracovní listy jsou rozdělené zvlášť jako pracovní materiál pro žáky a metodické listy pro učitele.

V terciárním vzdělávání existují též příklady dobré praxe, poměrně systematicky má problematiku památek světového dědictví zpracovanou Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava. Jedná se o povinný předmět *UNESCO památky*, se studijní zátěží 5 kreditů, začleněný na bakalářském stupni studia v šestém semestru. Předmět si klade za cíl, aby studenti získali přehled o UNESCO památkách nejen v České republice, ale i v zahraničí. Ve výuce předložený a zvládnutý základní systém UNESCO památek a přehled o nich umožní studentům získat fond znalostí, které mohou následně aplikovat v praxi při průvodcovských činnostech na geoturistických a montánních lokalitách.

Předmět *UNESCO památky* je obsahově strukturován následovně:

1. Úvod
2. Základní struktura UNESCO
3. UNESCO památky pro kulturní dědictví
4. Přírodní bohatství dle systému UNESCO
5. Zásady zařazování památek do UNESCO
6. UNESCO památky v České republice
7. Vybrané UNESCO památky v Evropě
8. Přírodní parky a krajinné oblasti UNESCO v ČR
9. Vybrané přírodní parky a krajinné oblasti UNESCO v Evropě
10. Vybrané UNESCO památky v Asii
11. Vybrané UNESCO památky v Austrálii
12. Vybrané UNESCO památky v Africe
13. Vybrané UNESCO památky v Americe
14. Aplikace získaných poznatků v případové studii

Další přístup, který lze označit jako průřezový, byl identifikován na Ekonomické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V tomto případě se jedná o magisterský studijní program *Management regionálního rozvoje* u specializace *Cestovní ruch*. V rámci předmětů *Management cestovního ruchu*, *Mezinárodní turismus* a *Udržitelný cestovní ruch* je zařazen blok studijních a osvětových informací o památkách světového dědictví UNESCO.

Řešitelé projektu Ministerstva kultury ČR č. j. MK 30665/2022 OPP *Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání* mají s implementací osvěty a vzdělávání ohledně památek světového dědictví již pozitivní zkušenosti, byli nositelem úspěšného grantového projektu Ministerstva kultury ČR č. j. MK 22822/2020 OPP *Partnerství měst a začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO* (řešitelské období III. – XII. 2020). Poznatky z řešení projektu byly přiměřeně využity při zpracování této metodiky a byly jí do značné míry inspirovány.

5 Návrh koncepce nového předmětu *Památky světového dědictví*

Na základě provedených analýz, vztahujících se k úrovni implementace problematiky památek světového dědictví do kurikula ve formálním vzdělávání od úrovně sekundárního vzdělávání (ISCED 344, 354 / EQF 4) a ve vzdělávání terciárním (ISCED 645 / EQF 5), kde spatřujeme jádro řešení tohoto výzkumného problému. Je tomu tak proto, že řešitelé působí na vysoké škole (Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o. p. s.), kde jsou akreditovány a uskutečňovány společenskovědně a humanitně zaměřené studijní programy, vhodné pro začlenění učiva památek světového dědictví. Na základě provedené didaktické analýzy vzdělávacích programů *Mezinárodní management a marketing* (bakalářský profesně orientovaný studijní program), *Mezinárodní vztahy a diplomacie* (bakalářský akademicky orientovaný studijní program) a *Mezinárodní diplomatická studia* (magisterský akademicky orientovaný studijní program) byl zvolen k modelové implementaci a následné pilotáži prvně jmenovaný bakalářský studijní program *Mezinárodní management a marketing*, protože je obsahově i metodicky nejvhodnější, zejména díky specializacím *Cestovní ruch* (věcné hledisko) a *Digitální marketing* (hledisko osvětové příležitosti). Přičemž naprosto ideální a nejpřínosnější se jeví obohacení studijní problematiky o památky světového dědictví zejména pro specializaci *Cestovní ruch*.

Na základě zjištění z analýz, jejichž výsledky jsou rekapitulovány v kapitolách 2 a 3 jako východiska řešení, usuzujeme, že při začlenění nového předmětu *Památky světového dědictví* nelze předpokládat významnější úroveň prekonceptů, se kterými by vstupovali přijatí studenti do bakalářského studia. Poznatky, které si osvojili na středních školách a které v této oblasti mají, jsou neucelené, značně roztráštěné, nesystematické, a je též zřejmé, že formování jejich kulturního povědomí probíhalo spíše nahodile, na obecnější anebo čistě formální rovině. Dokládají to i dlouhodobé empirické poznatky a zkušenosti řešitelského týmu z akademického působení, a to nejen na Vysoké škole mezinárodních a veřejných vztahů Praha, nutno dodat, že s tímto povědomím a záměrem změny do projektu již také vstupovali. Byl to jeden z klíčových motivů tento projekt navrhnout a realizovat.

Z hlediska zobecnění výsledků, ke kterým jsme dospěli, a které budeme dále interpretovat, je ovšem potřebné podotknout, že zdaleka ne u všech studijních programů je smysluplné předmět *Památky světového dědictví* do studijního plánu začleňovat. Při této úvaze je nutné důsledně vycházet z analýzy profilu absolventa, z oblasti vzdělávání, z cílů a obsahového zaměření studijního programu. U většiny na trhu vzdělávání nabízených studijních programů,

kteří nejsou na oblast památkové péče a kultury primárně zaměřené, půjde zpravidla o předmět komplementární, a bude tedy zařazován jako volitelný.

Proto také my v předložené metodice na příkladu implementace ve studijním programu *Mezinárodní management a marketing* doporučujeme předmět *Památky světového dědictví* zařazovat jako volitelný. Obecně je jeho začlenění do studijních plánů společenskovědně a humanitně zaměřených studijních programů vhodné již na bakalářském stupni, a to jak v akademicky, tak i profesně orientovaných studijních programech, záleží spíše na konkrétních oblastech vzdělávání, do kterých studijní program náleží a na zaměření (specializaci) těchto studijních programů. Nesporným přínosem je začlenění těchto struktur učiva u studijních programů zaměřených na environmentální aspekty, kulturu, cestovní ruch, i na kulturologicky orientované studijní programy. Jak výše uvádíme, v podmínkách řešitelské organizace lze ovšem předmět *Památky světového dědictví* jednoznačně doporučit nejen ve zmíněném studijním programu *Mezinárodní management a marketing* se zaměřením na *Cestovní ruch*, ale i u alternativního zaměření na *Digitální marketing*. Vzhledem k tomu, že u dalšího uskutečňovaného studijního programu *Mezinárodní vztahy a diplomacie* jsou dále nabízeny specializace na *Kulturní diplomacii*, je i zde tento volitelný předmět využitelný a přínosný.

Konstrukce a následná evaluace metodiky edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví proběhla na platformě volitelného předmětu *Památky kulturního dědictví*, koncipovaného průřezově a univerzalisticky, tedy tak, aby byl využitelný jako vzor pro implementaci v širším diapazónu různých oblastí vzdělávání a profilů absolventa společenskovědně a humanitně zaměřených studijních programů.

Z hlediska doporučeného začlenění do typového studijního plánu byl předmět *Památky světového dědictví* optimalizován pro výuku ve třetím ročníku, pátém semestru bakalářských studijních programů (a to studijních programů jak akademicky, tak i profesně orientovaných), ve formě volitelného předmětu skupiny B, protože nevstupuje do zóny profilujících předmětů teoretického základu. Nebude tedy nutné kvůli jeho začlenění reakreditovat příslušný studijní program, protože zásah do struktury předmětů není z pohledu metodického pokynu Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství č. 8/2017 *Doporučené postupy pro přípravu studijních programů* významný. Předmět má – jak bylo uvedeno – komplementární a průřezový charakter.

Vhodnost implementace ve spektru společenskovědně a humanitně zaměřených studijních programů tedy záleží spíše na konkrétních oblastech vzdělávání, do kterých příslušné studijní

programy spadají, tak aby konvenovaly standardům pro akreditace. Logicky přísluší zvláště skupině studijních programů, zaměřených na environmentální problematiku, kulturu, cestovní ruch, přínosem by mohly být u antropologicky a kulturologicky orientovaných studijních programů, pokud v nich památky světového dědictví již nejsou adekvátně obsahově začleněny.

Proto byla snaha řešitelů konstruovat obsah a systém řízení výuky jako univerzální metodiku edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví, tedy průřezově, aby byla využitelná v co možná nejširší škále různých profilů absolventa, potažmo studijních programů.

6 Model řízení výuky a metodika předmětu *Památky světového dědictví*

Strategie výuky volitelného předmětu *Památky světového dědictví* vychází z jeho postavení ve studijním plánu, z jeho očekávaného příspěvku k rozvíjení spektra kompetencí ve vazbě na cíle vzdělávání. Filozofie, uplatněná při koncipování modelu řízení výuky a příslušné metodiky (metodického portfolia), primárně vychází z kombinace přístupů na bázi paradigmatu sociálního konstruktivismu (kognitivně psychologické teorie vzdělávání) s teorií vzdělávání technologickou (instructional design) a sociokognitivní, vnášející potřebný akcent kulturní, sociální a historický. Tento kombinovaný přístup s přesahy kulturně historickými a sociálními byl zvolen jako klíčový, protože poznatková báze předmětů teoretického základu a profilujících základních odborných předmětů vázaných na odborné zaměření a profil absolventa u velké většiny společenskovedních a humanitních disciplín pro něj vytváří ideální platformu. Funkce předmětu *Památky světového dědictví* jsou totiž ve vazbě na konkrétné odbornou profilaci na rozdíl od předmětů profilujícího základu jiné, průřezové a komplementární, jak výše uvádíme a zdůvodňujeme.

Neopomenutelným pozitivem začlenění učiva předmětu *Památky světového dědictví* je fakt, že zahrnuje *rozměr sociokulturní transakce mezi člověkem a prostředím*, že významně *obohacuje perspektivu vzdělávání o pohled sociálně psychologický*, klade *důraz na etické, formativní aspekty vzdělávání a na sociální interakce*.

Přeneseme-li se z etapy koncipování předmětu a s ním spojeného zkoumání systému výuky do analýzy subsystému učení, dojdeme k závěru, že v takto uchopeném modelu řízení výuky je implicitně přítomen dnes tolik žádoucí prvek *kontextualizovaného sociálního učení*. Vyplyvá to z toho, že předpokládaný edukační styl u předmětu *Památky světového dědictví* je postaven na základech aplikace sociokognitivní a technologické teorie (instructional design). Jedná se tedy převážně o *učení sociální, kontextualizované a v převážné míře samostatné* (spíše než řízené), usměřované příklady dobré praxe a facilitačním stylem výuky. Protože má-li primárně v tomto typu edukace jít o formování vlastních názorů, je ideální spojovat je s rozvojem nezávislého myšlení, s bádáním, nikoliv s pamětním osvojováním předkládaného učiva v předem připravené podobě učiteli – mentory.

Metodické portfolio modelového předmětu *Památky světového dědictví* obsahuje učivo integrované, vyučované na základě skupiny *aktivizujících metod*, pojaté jako *kooperativní*,

projektové učení, kde je typologicky využito převážně *metod produktivních*, směřujících k *rozvoji prosociálního chování*, metod primárně rozvíjejících *informační dovednosti a mediální gramotnost studentů*.

Informační dovednosti a s nimi související mediální kompetence jsou dlouhodobou výzvou pro metodiku na úrovni sekundárního i terciárního vzdělávání. Patří mezi preferované priority soudobého vzdělávání, označované souhrnně jako *digitální gramotnost*. Zjištěné a potvrzené nedostatky v podobě přetrvávající transmise a encyklopedismu se promítají i do vzdělávací praxe na vysokých školách. Mimo jiné právě z důvodu nízké úrovně dosažené mediální gramotnosti vznikají problémy s adaptací studentů prvních ročníků při přechodu na vysokoškolský styl vedení výuky, na předpokládané samostatné čerpání informací a informální učení se z různých informačních zdrojů. Při tom platí, že právě studenti zahajující studium v bakalářských studijních programech jsou v tomto ohledu nejohroženější. Problémy nastávají často již při čtení odborného textu s porozuměním. Analyzujeme-li naplňování edukačních cílů podle Bloomovy taxonomie, dojdeme k jasnému závěru, že vyšší dimenze kognitivních cílů zůstávají v tomto ohledu markantně pozadu, zejména to platí u syntézy, hodnocení a kritického myšlení.

Ze shora uvedených důvodů při praktické projekci modelů řízení výuky je naprostou nezbytností výrazně využít výukovou strategii na bázi participativní výuky, samostatné badatelské práce a se samostatnou prezentací výsledků vlastní poznávací činnosti studentů, které předloží a budou obhajovat v odborné diskuzi. Pokud budou studenti vhodně motivováni, pokud vyučující přistoupí k výuce dobře připraveni, s předloženými kvalitními příklady dobré praxe, ze kterých budou zřejmé návody spolu s jasně deklarovanými postupy, půjde-li o učivo přiléhavé z hlediska příslušného studijního programu, pokud toto učivo bude pro studenty atraktivní a přínosné, s významným formativním potenciálem, bude nepochybně ve výsledku splněn záměr tvůrců metodiky.

Samostatná nezávislá práce s různorodými zdroji informací, křížové ověřování relevance pramenů z různých zdrojů včetně posuzování hodnověrnosti těchto zdrojů, úroveň zpracování, logika a osvětový potenciál předložené prezentace, poskytnutá zpětná vazba k výsledkům bádání, činnostní charakter výuky, to vše v modelovém předmětu *Památky světového dědictví* našlo svůj průmět do pojetí kurikula.

Z hlediska organizační formy bude ideální zařadit předmět do výuky v podobě *seminářů* s dvouhodinovou týdenní dotací hodin v bloku. Předpokládá se tedy dělená výuka ve studijních

skupinách v počtu maximálně 20 studentů. Jak je výše uvedeno, doporučená alokace v typovém studijním plánu je ideálně do třetího ročníku, pátého semestru. To znamená rozsah třinácti dvouhodinových seminářů (26 vyučovacích hodin) s kreditním ohodnocením čtyři kredity. Kurikulární strategie výuky vychází z premisy, že autodidakci a samostatné práci studentů musí předcházet základní teoreticko-metodologická příprava, instruktáž a ukázky dobré praxe.

Výuková strategie je proto založena na dvou metodicky odlišných přístupech k řízení výuky a rolích při participaci studentů ve výukových jednotkách.

První část seminářů je koncipována jako úvod do studia památek světového dědictví, jako teoreticko-metodologický základ s případovou studií, uskutečňovaný převážně exekutivním stylem vedení výuky. V této části předmětu bude vyučujícím prezentována institucionální platforma (UNESCO) a smluvní zajištění ochrany památek světového dědictví na základě přijaté *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*, která vstoupila v platnost 17. 12. 1975, na jejímž základě došlo k ustanovení *Seznamu světového dědictví*. Z hlediska lokalizace je předmět zaměřen na *české památky zapsané na Seznamu světového dědictví*. Týká se *materiálních památek kulturní i přírodní povahy*, a také *nemateriálního kulturního dědictví*. Současně bude v této první orientační části předmětu vysvětlen a demonstrován *nominační proces* a podrobně prezentována *procedura schvalování památek světového dědictví* na bázi případové studie „*Slavná lázeňská města Evropy – nadnárodní sériová památka zastoupená za ČR městy Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně (2021)*“, kde budou využity poznatky řešitelů z řešení grantu Ministerstva kultury České republiky č. j. MK 22822/2020 OPP *Partnerství měst a začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO*, který byl realizován na Vysoké škole mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s. v řešitelském období březen až prosinec 2020. Dále zde bude podrobně vysvětlen a názorně demonstrován postup následné *správy a kontroly zapsaných památek světového dědictví*, *agenda site manažera* včetně kazuistik ohledně aktuálního vývoje. Modelově bude jako ukázka analytického přístupu demonstrována *SWOT analýza trvalé udržitelnosti* na příkladu typické zapsané památky světového dědictví na příkladu historického centra Českého Krumlova. Předmětem pozornosti bude význam památek světového dědictví pro společnost, kulturu, národní identitu a národní sebevědomí.

Druhá část seminářů bude mít činnostní charakter, studenti budou pracovat samostatně nebo ve skupinách po třech až pěti studentech na badatelském principu. Jednotlivé zapsané české památky světového dědictví budou podle individuálního projeveného zájmu přiděleny

jednotlivým studentům k podrobnému samostatnému prozkoumání a nezávislé analýze. Výsledek bude zpracován do podoby seminární práce, která bude prezentována v plénu, oponována a diskutována, to znamená že úkolem studentů bude nejen předložit výsledek, ale zejména přesvědčivě obhájit svá zjištění, názory a předložené závěry. V prezentacích bude požadována analytičnost, nikoliv popisnost s kompilací a ilustracemi z dostupných zdrojů. Úkolem studentů bude originálně analyzovat přínos, význam vybraných památek světového dědictví, jejich potenciál v cestovním ruchu, respektive u specializace studentů na digitální marketing identifikovat případné rezervy a navrhnout vhodné produkty marketingové podpory a osvěty ve sféře digitálního marketingu. Komplexní pohled bude zahrnovat strukturovanou SWOT analýzu (silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby z hlediska trvalé udržitelnosti), tak i rámcové vyhodnocení aspektů politické, ekonomické, sociální, technologické, ekologické, legislativní povahy (PESTEL analýza). Po každé prezentaci bude následovat vyučujícím moderovaná konfrontace názorů a diskuze výsledků s vyhodnocením. Po úspěšné prezentaci výsledků a následné zvládnuté oponentuře bude úspěšným studentům udělen zápočet.

Obsah předmětu *Památky světového dědictví* je koncipován následovně:

1. Institucionální zakotvení památek světového dědictví
2. Seznam světového dědictví
3. Případová studie nominačního procesu a osvěty: *Slavná lázeňská města Evropy – nadnárodní sériová památka zastoupená za ČR městy Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně*
4. Případová studie udržitelnosti: SWOT a PESTEL analýza vybrané památky světového dědictví: *Historické centrum Českého Krumlova*
5. – 12. Blok II. Prezentace a obhajoba seminárních prací studentů
13. Vyhodnocení výsledků, závěr a rekapitulace

V České republice byly na základě akceptování *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* postupně připravovány návrhy k zařazení památek na *Seznam světového dědictví*, z nichž Mezivládní výbor přijal šestnáct návrhů. Z toho je patnáct kulturních památek

a jedna přírodní památka. Průběžně jsou zpracovávány podkladové materiály u dalších statků, které by mohly být navrženy na zápis ve výběrovém cyklu.

Současný seznam památek v České republice, zapsaných na *Seznamu světového dědictví*, zahrnující dvě ukázkové kazuistiky v prvním bloku a další disponibilní památky, ze kterých si budou ve druhém bloku studenti vybírat k analýze a prezentaci svůj objekt zkoumání je dále uveden v přehledném uspořádání.

Kulturní památky:

- Historické centrum Prahy (Pražská památková rezervace a park v Průhonicích)
- Historické centrum Českého Krumlova – *případová studie prezentovaná jako vzor vyučujícím v prvním bloku předmětu (kazuistika udržitelnosti SWOT/PESTEL)*
- Historické centrum Telče
- Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře
- Kutná Hora: historické centrum města s kostelem sv. Barbory
- Katedrála Nanebevzetí Panny Marie a sv. Jana Křtitele v Sedlci
- Lednicko-valtická kulturní krajina
- Zahrady a zámek v Kroměříži
- Historická vesnice Holašovice
- Zámek v Litomyšli
- Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci
- Vila Tugendhat v Brně

- Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči
- Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří (přeshraniční sériová památka se Saskem)
- Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem
- Slavná lázeňská města Evropy (nadmárodní sériová památka zastoupená za ČR městy Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně) – *případová studie, kazuistika vyučujícího v prvním bloku předmětu*

Přírodní památky:

- Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy (nadmárodní sériová památka)

Nemateriální kulturního dědictví lidstva:

- Slováký verbuňk
- Masopustní občůzky a masky na Hlinecku
- Sokolnictví (přidružení k nadmárodní nominaci koordinované Spojenými arabskými emiráty)
- Jízdy králů na jihovýchodě České republiky
- Slovenské a české loutkářství (společná nominace SR a ČR)
- Modrotisk (společná nominace ČR, SR, Maďarska, Německa, Rakouska)
- Ruční výroba ozdob z foukaných skleněných perlí pro vánoční stromek

Převaha hodinové dotace předmětu (osm seminářů ze třinácti) bude mít participativní charakter, studenti si zvolí ze shora uvedeného seznamu svůj objekt zájmu a samostatně z dostupných zdrojů – pouze s konzultační podporou vyučujícího – zpracují seminární práce, zabývající se do hloubky (analyticky) vybranými památkami světového dědictví, výsledky budou prezentovat a obhajovat v rámci pátého až dvanáctého semináře ve druhém bloku. Prezentace nebude pouze deskriptivní, ale analytická na principech SWOT a PESTEL analýz, zachycující význam, rizika a potenciál v cestovním ruchu nebo digitálním marketingu.

Model řízení výuky v kontaktní výuce je proto zapotřebí konstruovat jako činnostní, váže se na promyšlené vyžívání sociálně zprostředkované výuky pomocí aktivizujících vyučovacích metod a výzkumné metody. Metodické portfolio obsahuje v míře nebývalé aktivizující metody výuky a integrované formy výuky, koncepci problémového vyučování, využívá prvky projektového a kooperativního učení, tedy skupiny forem, metod a koncepcí, které směřují k rozvoji nezávislého kritického myšlení, badatelství, prosociálního chování, pokročilé mediální gramotnosti studentů na základě široce rozvinutého kulturního rozhledu.

Taková výuková strategie je moderní a žádoucí. Soudobé kompetenční modely vycházejí z potřeby funkční integrace skupiny odborných („tvrdých“) a měkkých kompetencí, kvalit profesních i osobnostně kultivujících, tzn. tendují k dosažení excelentní způsobilosti na bázi transverzálních kompetencí.

Shora uvedená teoreticko-metodologická východiska čerpají z dostupných výročních zpráv regulátorů a ze zjištění evaluačního výzkumu. Vyplývá z nich i v terciárním vzdělávání přetrvávající a rezistující přemíra technokracie, didaktického materialismu, sklon k transmisi, encyklopedismu a memorování. Učícím se jedincům jsou předkládány k pamětnímu osvojení hotové vzdělávací obsahy, didakticky redukované, drtivě převažuje exekutivní styl vedení výuky, metodika je přesycena monologickými verbálními metodami, buď zcela chybí nebo je silně podhodnocen činnostní charakter výuky. Participace a aktivizace učících se jedinců je ze strany vyučujících (akademických pracovníků) zpravidla podceněna.

Také celá řada výsledků empirických didaktických výzkumů (např. Krpálek, Berková, Kubišová, Krpálková Krellová, Frencllovská, Spiesová (2021) prokazuje, že akademičtí pracovníci ve své vzdělávací praxi nedostatečně využívají aktivizující vyučovací metody, že jejich výuka je realizována převážně jako frontální v podobě čistě monologických přednášek, tedy jednostranně na bázi tradiční verbálně reprodukcí koncepte. Dokonce ani na seminářích

a cvičeních často není v žádoucí míře přítomen činnostní charakter výuky, samostatná práce žáků na případech z praxe, selhává propojení s praxí. Problémové vyučování je vzácností. Také aplikace samostatné přípravy, zpracování a prezentace vlastních poznatků studentů, využívání kazuistik, tvorba focus groups s problémovým zadáním v ucelených logických krocích na bázi programovaného vyučování, kde by bylo využito výzkumných metod k posílení nezávislého myšlení a kreativity, není prakticky vůbec využívána.

Ze shora uvedených důvodů usuzujeme, že u výběru učiva, volbě strategie výuky a způsobu začlenění volitelného předmětu *Památky světového dědictví* do studijního plánu konkrétního studijního programu poněkud ustoupíme z pozic konstruktivismu (kognitivně psychologické teorie vzdělávání) směrem k aplikaci technologické a sociokognitivní teorie vzdělávání, která zdůrazňuje význam kulturních a sociálních faktorů při výstavbě poznatků a přiměřeně i jejich kulturní a sociální kontext. To je v tomto případě zásadní, protože didaktický materialismus a prekoncepty mají opodstatnění v předmětech teoretického základu a profilujících odborných předmětech. Funkce předmětu *Památky světového dědictví* jsou jiné, liší se akcentem na sociokulturní transakce mezi člověkem a prostředím, jde o pohled sociálně psychologický, kladoucí akcent na formativní aspekty vzdělávání, na sociální interakci, jde převážně o sociální, kontextualizované učení. Na to se v přímé výuce váže promyšlené a funkční používání strategií sociálně zprostředkované výuky, výuky více než v jiných předmětech badatelsky orientované.

Metodické portfolio obsahuje aktivizující metody výuky, integrované organizační formy, jako jsou problémové vyučování, projektové učení, kooperativní učení, diskusní a simulační metody, metody směřující k rozvoji prosociálního chování, k rozvoji mediální gramotnosti studentů, k podpoře jejich kulturního rozhledu, hodnotově je orientující, kultivující jejich osobnost.

7 Závěr

Řešitelským týmem byla ve vzdělávacím prostoru sekundárního a terciárního vzdělávání identifikována a na základě provedených analýz dostupných kurikulárních dokumentů potvrzena potenciální rezerva ve vzdělávacím obsahu společenskovedně a humanitně zaměřených oborů vzdělání a studijních programů.

Situační analýza prokázala že na předchozích stupních vzdělávání (vyšší všeobecné nebo odborné vzdělávání, ISCED 344, 354 / EQF 4) není učivo vztahující se k památkám světového dědictví systematicky začleněno a v rozsahu žádoucím pro navazující vysokoškolské studium probíráno. Výsledkem je, že se předmětné učivo vyskytuje v kurikulu spíše nahodile ve velmi volném zapracování až do druhého stupně kurikula. Přitom po stránce formativní je v profilu absolventa a v rámci závazných struktur klíčových kompetencí implicitně předpokládáno. Probíhající revize rámcových vzdělávacích programů může zajistit posílení těchto struktur učiva a podpořit reálný dopad do formativní stránky vzdělávání.

Na základě shora uvedených poznatků a projektového záměru grantu č. j. MK 30665/2022 *OPP Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání (metodika)* bylo na řešitelském pracovišti přikročeno k projektování nového předmětu *Památky světového dědictví* s vymezením jeho pozice v typovém studijním plánu studijních programů v terciárním vzdělávání. Jako modelový studijní program byl zvolen bakalářský profesně orientovaný studijní program *Mezinárodní management a marketing*.

Na základě didaktické analýzy se řešitelé přiklonili při zařazování předmětu *Památky světového dědictví* do studijního plánu k umístění na pozici volitelného předmětu B, aby bylo možné jej zařazovat do reálné výuky bez limitování schválenou akreditací, respektive bez nutnosti oznamovat změnu na Národní akreditační úřad pro vysoké školství anebo bez nutnosti odkládat zařazení předmětu do studijního plánu až při další akreditaci, resp. reakreditaci studijního programu. Metodika podrobně pojednává doplnění profilu absolventa a metodicko-didaktické přístupy k začleňování učiva. Specifické je nasazení participativní výuky, založené ve zvýšené míře na badatelském principu a na vlastních činnostech studentů.

Přes skutečnost, že z hlediska formy výuky půjde o semináře, které by z podstaty této organizační formy výuky měly být činnostní a studenti by na seminářích měli být aktivní, kooperovat a samostatně pracovat, v reálné výuce tomu tak mnohdy nebývá, zejména tehdy,

pokud má předmět pouze formu seminární bez přednášek, což je u volitelných předmětů častou realitou. Proto je první část předmětu realizována na bázi interaktivních prezentací vyučujícím a jsou využity kazuistiky a případové studie, prezentované vyučujícím, samozřejmě s diskuzí a zapojením studentů, teprve následně jsou rozdělena zadání a výuka probíhá participativně. Důležitým prvkem je důraz na mediální gramotnost, samostatnost a kreativitu studentů. Signifikantní je facilitační styl edukace, u studentů pak badatelský přístup v preferovaném stylu učení, důraz na činnostní charakter výuky a převzetí části zodpovědnosti za své vlastní učení tím, kdo se učí (princip self-responsible learning).

Nedílnou součástí projektu je i posílení formativní stránky vzdělávání, vztahující se k osvětovému a osobnostně kultivujícímu potenciálu problematiky kulturního dědictví. Ještě i na úrovni prvního stupně vysokoškolského studia (bakalářské studijní programy) je žádoucí podpořit kulturní, historický, právní a etický rozměr ve struktuře učiva.

Studenti by měli být vedeni vhodně volenými příklady a způsobem podání učiva k akceptování mravních norem společnosti, nepřijetí účelové konzumní morálky a lhostejnosti vůči bezpráví a nespravedlnosti, ke kulturní vyspělosti, demokratickému myšlení, národnímu citění, k ekologickému myšlení, toleranci a udržitelnosti.

Důležité jsou též komunikativní kompetence, personální a interpersonální dovedností, schopnosti kultivovaně jednat, vystupovat a prosazovat své vlastní názory. Výsledkem by měli být absolventi všestranně vzdělaní, kulturně vyspělí, zdravě sebevědomí, mravně vyzrálí, mající vlastní názor a způsobilí dosahovat svých cílů v souladu s obecně přijímanými společenskými normami.

System řízení kvality se při tom zaměřuje nejen na design vzdělávacích produktů a na procesy výuky, ale ve stále větší míře monitoruje a trvale zlepšuje efektivnost procesů učení. Je tomu tak proto, že cílem moderního vzdělávání není jen přenos poznatků a formativní působení učitelů, ale také osvojení si racionálních způsobů jak se účinně a soustavně učit, aby se studenti ve škole naučili rozvíjet samostatně a nezávisle svůj vlastní poznatkový systém, aby objevili a zdokonalili svůj individuální preferovaný styl učení, který jim bude nejlépe vyhovovat, aby dokázali kriticky vyhodnocovat informace, pracovat s nimi, aby si zdokonalili metakognici a metaučení, aby se dokázali propracovat k hloubkovému přístupu k učení. Doufáme, že model řízení výuky, představený v této metodice tento potenciál v sobě skrývá a osvědčí se ve vzdělávací praxi.

Výsledkem takto orientovaného vzdělávacího úsilí by měl být všestranně připravený absolvent, nejen odborně vzdělaný, ale i kulturně vyspělý, morálně zralý, schopný plně převzít zodpovědnost za řízení svého dalšího učení, schopný a motivovaný aktualizovat a inovovat získané poznatky, měl by to být absolvent, který se naučil, chce a je schopen samostatně řídit procesy svého vlastního učení, optimalizovat své učení nejen ve formálním vzdělávání, kterým prochází, ale také ve vzdělávání neformálním a v informálním učení, na které bude odkázán po odchodu ze školy.

Předmět *Památky světového dědictví* s originální metodikou a aktivizujícím modelem řízení výuky, konstruovaný v duchu této metodiky, bude pilotně realizován v následujícím akademickém roce a zkušenosti s jeho realizací řešitelé zpřístupní odborné i širší veřejnosti.

8 Bibliografické odkazy

- Anderson, L. A. – Kratwohl, D. R. 2001. *A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman.
- Asztalos, O. (1996) *Ekonomické vzdělávání v systému středního a vyššího školství*. Praha: nakl. VŠE Oeconomica.
- Brennan, J., Edmunds, R., Houston, M., Jary, D., Lebeau, Y., Osborne, M., Richardson, J. T. E. (2010) *Improving What is Learned at University*. London & New York: Routledge.
- Fenstermacher, G. D., Soltis, J. F. (2008) *Vyučovací styly učitelů*. Praha: Portál.
- Kalhous, Z., Obst, O. a kol. (2002) *Školní didaktika*. Praha: Portál.
- Kolb, D. A. (1985) *The Learning Styles Inventory*. Boston, Mass: McBeer.
- Kotrba, T., Lacina, L. (2007) *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Společnost pro odbornou literaturu, Brno: Barrister & Principal.
- Krpálek, P. *Význam a možnosti začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO*. In: Sborník recenzovaných příspěvků konference Partnerství měst a začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO, Mariánské Lázně, 11. 12. 2020, Praha: Professional Publishing.
- Krpálek, P., Berková, K., Kubišová, A. Krpálková Krellová, K., Frendlovská, D., Spiesová, D. (2021) Formation of Professional Competences and Soft Skills of Public Administration Employees for Sustainable Professional Development. *Sustainability*, 13(10), 5533, [online], [2022-11-07]. DOI: 10.3390/su13105533.
- Krpálek, P., Krpálková Krellová, K. (2012) *Didaktika ekonomických předmětů*. Praha: nakl. VŠE Oeconomica.
- Kučová, V. (2009) *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Odborné a metodické publikace. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště.
- Loughran, J. (2010) *What Expert Teachers do*. London & New York: Routledge.
- Mužik, J. (2004) *Androdidaktika*. Praha: ASPI.
- Nováková, M., Kollár, D., Kovács, O. (2013) *Památky UNESCO střední Evropy: Česko, Slovensko, Maďarsko, Rakousko*. Praha: Reader's Digest.

- Rodrigues, Z. B. Education (2021) *A study based on the UNESCO report on the four pillars of knowledge*. Revista Científica Multidisciplinar Núcleo do Conhecimento 01(04). DOI: 10.32749/nucleodoconhecimento.com.br/education/four-pillars
- Štech, S. (2009) *Zřetel k učivu a problém dvou modelů kurikula*. Pedagogika, Praha, 2(LIX).
- Turek, I. (2010) *Didaktika*. Bratislava: Iura Edition, s.r.o., druhé vydání.
- Vidal, M. et al. (2005) *Self – Responsible Learning*, Comenius 2.1. Project “Enabling the Learner to be Responsible for his own Learning“, Pedagogical guide, Florac: ENTER, Centre d’Experimentation Pédagogique of Florac, France.

Elektronické zdroje:

- Ministerstvo kultury České republiky, *Památky světového dědictví UNESCO* [online], [2022-11-09]. Dostupné z WWW: <<https://www.mkcr.cz/pamatky-svetoveho-dedictvi-unesco-2777.html>>.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, *Zákon o vysokých školách. Legislativa a metodické pokyny pro vysoké školy* [online], [2022-10-22] Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach>>.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, *Rámcové vzdělávací programy* [online], [2022-10-17]. Dostupné z WWW: <<https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>.
- Národní akreditační úřad pro vysoké školství České republiky, *Metodické materiály* [online], [2022-11-02]. Dostupné z WWW: <<https://www.nauvs.cz/index.php/cs/metodiky>>.
- Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, *Metodické elektronické materiály ke koncepci a online výuce ve studijním předmětu “UNESCO památky“*. Dostupné z WWW: <<https://www.vsb.cz/e-vyuka/cs/subject/541-0137/01>>.
- ČT EDU: *Co všechno chrání UNESCO v České republice?* Videá pro podporu vzdělávání. Dostupné z WWW: <<https://edu.ceskatelevize.cz/okruh/unesco?videosC=30&vsrc=okruh&vsrclid=unesco>>.
- Národní pedagogický institut České republiky. Portál RVP. *Digitální učební materiály (DUM) k památkám UNESCO*. Dostupné z WWW: <<https://dum.rvp.cz/materialy/pamatky-unesco.html>>.

9 Diseminace výsledků

Výsledky projektu byly diseminovány na třech mezinárodních vědeckých konferencích, ve všech případech se jednalo o recenzované příspěvky k dané problematice, které byly v průběhu těchto akcí diskutovány a pozitivně přijaty odbornou veřejností.

Nejvýznamnější součástí diseminace byla první z konferencí *NOVÉ TRENDY 2022 – NEW TRENDS 2022*, během níž byl zařazen v rámci jedné ze sekcí s názvem *Didaktika nejen ekonomických předmětů* DISEMINAČNÍ SEMINÁŘ k projektu č. j. MK 30665/2022 OPP *Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví*.

Následně u připojených tří podkapitol 9.1 až 9.3 budou postupně jednotlivé diseminační výstupy prezentovány.

9.1 Diseminační seminář jako součást konference Nové trendy 2022

Mezinárodní vědecká konference s již patnáctiletou tradicí *NOVÉ TRENDY 2022 – NEW TRENDS 2022* byla uspořádána ve dnech 10. a 11. listopadu 2022 a proběhla v prostorách hotelu Grand Mark Prague. Pořadatelem konference byla University College Prague – Vysoká škola mezinárodních vztahů a Vysoká škola hotelová a ekonomická, s. r. o. ve spolupráci s vysokou školou logistiky, o.p.s. Přerov.

SEKCE DIDAKTIKA NEJEN EKONOMICKÝCH PŘEDMĚTŮ

DISEMINAČNÍ SEMINÁŘ K PROJEKTU MK Č. j. MK 30665/2022 OPP

Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání (metodika)

Charakteristika projektu:

Program podpory pro památky světového dědictví

Prioritní oblast: 3. Prezentace, osvěta a edukace zaměřená na památky světového dědictví

Grantová podpora: 48 tis. Kč (50 % dotace MK, 24 tis. Kč)

AGENDA - CÍL VYSTOUPENÍ

- diseminace výsledků projektu MK Č. j. MK 30665/2022 OPP
- východiska a přístupy k tvorbě metodiky
- kritéria hodnocení vhodnosti kurikula pro zařazení předmětu
- diseminace poznatků z empirického šetření na VŠMVV Praha
- náměty pro diskuzi
- závěry – výstupy projektu

Dále je uveden v plném znění příspěvek, na jehož základě proběhla diskuze.

METODIKA EDUKACE, PREZENTACE A OSVĚTY K DOCENĚNÍ VÝZNAMU PAMÁTEK SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ VE FORMÁLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

EDUCATION, PRESENTATION AND EDUCATION METHODOLOGY TO APPRECIATE THE SIGNIFICANCE OF WORLD HERITAGE MONUMENTS IN FORMAL EDUCATION

Pavel Krpálek

Abstrakt

Článek představuje diseminaci východisek a prvních výsledků řešení grantového projektu Ministerstva kultury ČR č. j. MK 30665/2022 OPP, který si klade za cíl na základě didaktické analýzy vytvořit univerzální metodiku funkční integrace učiva o památkách světového dědictví do humanitně zaměřených vzdělávacích programů v terciárním vzdělávání. Autoři navrženou metodiku následně pilotně ověří implementací volitelného předmětu Památky světového dědictví, který v následujícím akademickém roce zařadí do studijního programu Mezinárodní management a marketing se specializací na cestovní ruch. Na základě diskurzu výsledků situační analýzy a vytvořené metodiky bude tento základní výstup projektu diskutován se členy externího expertního týmu a prezentován na diseminačním semináři a na vědecké konferenci, výsledky budou následně zveřejněny a dány k dispozici uživatelům v síti škol a vzdělávacích institucí v České republice i v zahraničí.

Klíčová slova: památky světového dědictví; formální vzdělávání; metodika; didaktická analýza; kurikulum; koncipování vzdělávacích programů;

Abstract

The article presents the dissemination of the starting points and the first results of the solution of the grant project of the Ministry of Culture of the Czech Republic, no. 30665/2022 OPP, the goal of which is to create a universal methodology for the functional integration of the curriculum on world heritage monuments into humanities-oriented educational programs in tertiary education based on a didactic analysis. The authors will then pilot test the proposed methodology by implementing the optional subject World Heritage Monuments, which will be included in the study program of International Management and Marketing with a specialization in tourism in the following academic year. Based on the discourse of the results of the situation analysis and the methodology created, this basic output of the project will be discussed with

members of the external expert team and presented at a dissemination seminar and at a scientific conference, the results will then be published and made available to users in the network of schools and educational institutions in the Czech Republic and in abroad.

Keywords: world heritage monuments; formal education; methodology; didactic analysis; curriculum; creation of educational programs;

Úvod

Strategický záměr Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR pro oblast vysokých škol na období od roku 2021 vnímá postavení vysokých škol jako vrcholných center vzdělanosti, čemuž by měla odpovídat i jejich mise a vize ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti. Instrumentálním odrazem tohoto trendu je důraz na kvalitativní změny v systému akreditací studijních programů, spočívající ve zvyšování nároků u akreditačních standardů a v rostoucí roli funkčních systémů zajišťování a vnitřního hodnocení kvality, regulovaných a kontrolovaných Národním akreditačním úřadem pro vysoké školství. Akreditační standardy jsou primárně zaměřeny na profil absolventa, procesy a výsledky učení. Pozornost si však zaslouhují i měkké prvky vzdělávacího působení, méně nápadné formativní aspekty vzdělávání, promítající se do mravního povědomí mladých lidí, do jejich vztahu ke kulturnímu dědictví, k tradicím a hodnotám společnosti.

Potřebnost posílení formativní složky vzdělávání dokládají mnohé negativní projevy soudobé společnosti, které reflektujeme v každodenním životě takřka „na každém kroku“ i u mladých lidí, jako jsou vzestup materialismu, konzumerství, arogance, sobectví, bezohlednosti, agresivního jednání, potlačení národní identity a hrdosti. To vše přímo volá po nějaké iniciativě, která by pozvedla mravní a kulturní povědomí národa. Kde jinde s takovou iniciativou začít než ve výchovně vzdělávacím procesu na školách, v osvětě a edukaci mladých lidí, budoucích humanitně a ekonomicky zaměřených odborníků, působících v praxi. Do vzdělávání by mohla tato dimenze nenásilně vplynout také v podobě úspěšné implementace příslušné metodiky do cílů a obsahů vzdělávání a napomoci tak obnově mravních hodnot a prvků etické a estetické výchovy, přičemž kontext by byl obohacen uvědoměním si historického přesahu, kontinuity, transcendence mravních hodnot a kulturně historických tradic a souvislostí. To vše je potenciál hlubší integrace odkazu památek kulturního dědictví do vzdělávací praxe.

Východiska, cíle a metody řešení projektu

Projekt ideově vychází z výše uvedeného Strategického záměru Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR pro oblast vysokých škol na období od roku 2021, a to především z Prioritního cíle 1. Rozvíjet kompetence přímo relevantní pro život a praxi XXI. století, přičemž si klade za cíl rozvinout sféru transverzálních kompetencí, má vysloveně interdisciplinární povahu, zaměřuje se na komplexní vzdělávání a má předpoklady navozovat proces „učení se v širších sociokulturních souvislostech“ (learning in wider socio-cultural context).

Obecným cílem projektu je projekce metodiky pro tvorbu volitelného předmětu *Památky světového dědictví* a jeho začlenění do kurikula humanitně zaměřených studijních programů. Bude zkoumána didaktická realita na prvním stupni vysokoškolského vzdělávání v návaznosti na dosažený stupeň poznání ve vyšším sekundárním vzdělávání (ISCED 344, 354 / EQF 4). Zvolený bakalářský studijní program *Mezinárodní management a marketing* se specializací na *cestovní ruch* je v současné době úspěšně akreditován a uskutečňován na řešitelském pracovišti třetím akademickým rokem.

Metodicky bude postupováno na základě obsahové analýzy, komparace a diskurzu zdrojů, dále metodou didaktické analýzy, na jejímž základě budou revidovány a navrženy edukační cíle, konkretizován vzdělávací obsah a styl vedení výuky, tak aby finální strategie výuky směřovala k hlubšímu holistickému vnímání kulturně historického odkazu památek světového dědictví. To by mělo zajistit žádoucí posílení formativní stránky edukačních procesů o fenomén osvěty a prezentace hodnot ve smyslu předávání světového kulturního dědictví budoucím generacím (článek 4 *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*).

Dílní postupové cíle projektu jsou definovány následovně:

- terénní šetření, sběr dat, analýza literárních pramenů, standardů, metodik a vyhlášek pro akreditace studijních programů,
- didaktická analýza vybraného studijního programu v terciárním vzdělávání (bakalářský studijní program *Mezinárodní management a marketing* se specializací *cestovní ruch*, návrh inovace,
- vymezení edukačních cílů a systému učiva pro podporu osvěty a edukace ve vztahu k památkám světového dědictví, návrh způsobů integrace do kurikula, metodická doporučení
- konstrukce modelu řízení výuky a návrh kurikula konkrétního předmětu *Památky kulturního dědictví*,

- zobecnění poznatků pro tvorbu inovované metodiky, generalizace závěrů,
- prezentace výsledků analýzy, osvěta a edukace zaměřená primárně na odbornou pedagogickou veřejnost, akademické pracovníky ve vysokoškolském vzdělávání, sdílení poznatků a zkušeností, nalezení konsensu, generalizace poznatků do sdílené metodiky, networking odborníků ve formě diseminačního semináře a prezentace na mezinárodní vědecké konferenci.

Výsledky analýzy kurikula ve vyšším sekundárním vzdělávání

Analýza kurikula byla zaměřena na první stupeň dvoustupňového kurikula, tzn. na základní kurikulum, které má podobu rámcových vzdělávacích programů, podle kterých si jednotlivé střední školy připravují školní vzdělávací programy. Zabývali jsme se jak cíli vzdělávání, jejich přenosem do profilu absolventa a do pojetí vzdělávacího programu, tak i konstrukcí kurikula, zejména struktur průřezového učiva. Z uvedené analýzy jsme dospěli k závěru, že zobecnitelné jsou klíčové kompetence *občanské a kulturní povědomí* a prvky průřezového učiva *občan v demokratické společnosti*.

Z hlediska občanského a kulturního povědomí by mělo sekundární vzdělávání formovat absolventy mimo jiné i k tomu, aby si byli vědomi a uznávali hodnoty a postoje podstatné pro život v demokratické společnosti, aby jednali v souladu s principy trvale udržitelného rozvoje a aby podporovali hodnoty národní, evropské i světové kultury, tzn. že by měli být schopni reflektovat vlastní kulturní, národní a osobnostní identitu, uznávat tradice a hodnoty svého národa, chápat jeho minulost i současnost v evropském a světovém kontextu, podporovat hodnoty místní, národní, evropské i světové kultury a mít k nim vytvořen pozitivní vztah. V oblasti jazykového vzdělávání se tyto kvality profilují v chápání jazyka jako jevu, v němž se odráží historický a kulturní vývoj národa. Okruh společenskovedního vzdělávání pak kultivuje historické vědomí, učí hlouběji porozumět současnosti, uvědomovat si vlastní identitu, kriticky myslet, nenechat se manipulovat a co nejvíce porozumět světu, v němž žijeme. Průřezové učivo občan v demokratické společnosti ani žádné kurikulární rámce a obsahové okruhy však explicitně neobsahují žádné struktury učiva vztahující se přímo k památkám světového dědictví. Proto se toto učivo objevuje spíše nahodile v programech vzdělání zaměřených na umění, kulturu a cestovní ruch. Na všeobecně vzdělávacích školách a vybraných odborných školách nesystematicky v předmětech občanská nauka / základy společenských věd.

Začlenění předmětné problematiky v terciárním vzdělávání

Ze shora uvedených důvodů usuzujeme, že začlenění předmětu *Památky světového dědictví* nelze opřít o nějaké hlubší systematické poznatky v poznatkovém systému studentů, které by si přinesli ze středních škol, formování jejich kulturního povědomí probíhalo na obecnější anebo spíše formální rovině. Empirické poznatky a zkušenosti řešitelského týmu z akademického působení, a to nejen na Vysoké škole mezinárodních a veřejných vztahů Praha, to potvrzují. Na druhou stranu je potřebné konstatovat, že ne u všech studijních programů je smysluplné předmět *Památky světového dědictví* do studijního plánu začleňovat. Při této úvaze je nutné vycházet z profilu absolventa. Předmět doporučujeme koncipovat jako volitelný, na bakalářském stupni, a to v akademicky i profesně orientovaných studijních programech, zde záleží spíše na oblastech vzdělávání a zaměření studijních programů. Nesporným přínosem jsou u studijních programů zaměřených na environmentální aspekty, kulturu, cestovní ruch, i na kulturologicky orientované studijní programy. V podmínkách řešitelské organizace lze jednoznačně předmět *Památky světového dědictví* doporučit nejen ve studijním programu *Mezinárodní management a marketing* se zaměřením na *cestovní ruch*, ale i u alternativního zaměření na *digitální marketing*. Vzhledem k tomu, že u studijního programu *Mezinárodní vztahy a diplomacie* jsou dále nabízeny specializace na *kulturní diplomacii*, je i zde tento volitelný předmět využitelný a přínosný. Konstrukce a evaluace metodiky edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví bude probíhat na půdorysu volitelného předmětu *Památky kulturního dědictví*, koncipovaného průřezově a univerzalisticky, tedy tak, aby byl využitelný v širším diapazónu oblastí vzdělávání a profilů absolventa různých studijních programů.

Kurikulum a pojetí předmětu Památky kulturního dědictví

Ze shora uvedených důvodů usuzujeme, že u výběru učiva, volbě strategie výuky a způsobu začlenění volitelného předmětu *Památky světového dědictví* do studijního plánu konkrétního studijního programu poněkud ustoupíme z pozic konstruktivismu (kognitivně psychologické teorie vzdělávání) směrem k aplikaci technologické a sociokognitivní teorie vzdělávání, která zdůrazňuje význam kulturních a sociálních faktorů při výstavbě poznatků a přiměřeně i jejich kulturní a sociální kontext. To je v tomto případě zásadní, protože didaktický materialismus a prekoncepty mají opodstatnění v předmětech teoretického základu a profilujících odborných předmětech. Funkce předmětu *Památky světového dědictví* jsou jiné, liší se akcentem na sociokulturní transakce mezi člověkem a prostředím, jde o pohled sociálně psychologický, důraz je na formativní aspekty vzdělávání, na sociální interakci, jde převážně o sociální,

kontextualizované učení. Na to se v přímé výuce váže promyšlené a funkční používání strategií sociálně zprostředkované výuky, více než v jiných předmětech badatelsky orientované. Metodické portfolio obsahuje aktivizující metody výuky, integrované organizační formy, jako jsou problémové vyučování, projektové učení, kooperativní učení, různé diskusní a simulační metody, metody směřující k rozvoji prosociálního chování, k rozvoji mediální gramotnosti studentů, směřující k podpoře jejich kulturního rozhledu, hodnotově je orientující, kultivující jejich osobnost.

Činnostní kooperativní charakter vedení výuky v předmětu *Památky světového dědictví* tak směřuje k pojetí participativnímu, které se promítá do konstrukce obsahové stránky výuky. Volitelný předmět kategorie B ve studijním programu *Mezinárodní management a marketing* skupiny 1 (Cestovní ruch) anebo 2 (Digitální marketing) a doporučujeme rozsah 0 / 2 (přednáška /seminář), tzn. třináct dvouhodinových seminářů s kreditním ohodnocením 4 kredity. Úvodní část seminářů bude realizována jako prezentace institucionálního zázemí (UNESCO) a smluvního zajištění ochrany památek světového dědictví na základě *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*, která vstoupila v platnost dne 17. 12. 1975. Na základě této konvence byl založen *Seznam světového dědictví* a stanoveny povinnosti států k jeho položkám, tj. k nejvýznamnějším památkám světa. Předmět bude zaměřen na české památky zapsané na *Seznamu světového dědictví*, a to jak na materiální kulturní a přírodní památky, tak i na nemateriální kulturní dědictví. V této první orientační části předmětu bude zároveň vysvětlen proces nominace a prezentována procedura schvalování památek světového dědictví na bázi případové studie „*Slavná lázeňská města Evropy – nadnárodní sériová památka zastoupená za ČR městy Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně* (2021),“ kde budou využity poznatky z grantu Ministerstva kultury č. j. MK 22822/2020 OPP „*Partnerství měst a začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO*“ (řešitelské období: březen až prosinec 2020), který byl realizován na pracovišti Vysoké školy mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.

V rámci kurikula předmětu bude zařazen i postup další péče a kontroly zapsaných památek světového dědictví, agenda *site manažera* a vývoj v této oblasti. Bude modelově vyučujícím prezentována SWOT analýza trvalé udržitelnosti ve vztahu k zapsaným památkám světového dědictví, a to na příkladu historického centra Českého Krumlova. Pojednáno bude o významu památek světového dědictví a jejich odkazu pro kulturu, identitu, budování národního sebevědomí.

Následně budou jednotlivé zapsané památky světového dědictví přiděleny k podrobnému samostatnému prozkoumání jednotlivým studentům, kteří o nich zpracují seminární práce, které

budou prezentovat před ostatními studenty, diskutovat a obhajovat závěry a hodnocení v nich uvedená. Nepůjde o pouhou ilustraci jednotlivých památek světového dědictví, ale o analýzu jejich přínosu, významu, potenciálu v cestovním ruchu, resp. rezerv z hlediska podpory v digitálním marketingu. Tento komplexní pohled bude zahrnovat SWOT analýzu (silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby z hlediska udržitelnosti) i rámcové vyhodnocení aspektů politické, ekonomické, sociální, technologické, ekologické, legislativní (PESTEL analýza). Na základě kvalitně zpracované a obhájené seminární práce po úspěšné diskuzi a obhájení výsledku bude udělen zápočet. Na těchto principech je zpracována univerzální metodika, která zobecňuje získané zkušenosti a nad rámec tohoto článku reflektuje uvedené výsledky v kontextu pravidel a standardů Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství.

Závěr

Řešitelským týmem byla identifikována a na základě provedených analýz dostupných kurikulárních dokumentů následně potvrzena potenciální rezerva ve vzdělávacím obsahu společenskovědně a humanitně zaměřených studijních programů. Situační analýza prokázala že na předchozích stupních vzdělávání (vyšší všeobecné nebo odborné vzdělávání, ISCED 344, 354 / EQF 4) není učivo vztahující se k památkám světového dědictví systematicky začleněno. Vyskytuje se spíše nahodile ve volném zapracování do druhého stupně kurikula. Přitom po stránce formativní je v profilu absolventa a v rámci závazných struktur klíčových kompetencí předpokládáno. Probíhající revize rámcových vzdělávacích programů může zajistit posílení těchto struktur učiva a podpořit reálný dopad do formativní stránky vzdělávání. Na základě těchto poznatků bylo přistoupeno k projektování nového předmětu a vymezení jeho pozice ve studijním plánu studijních programů v terciárním vzdělávání. Přes význam tohoto učiva jsme se přiklonili při zařazování do studijního plánu k jeho umístění na pozici volitelného předmětu B, aby bylo možné jej zařazovat do reálné výuky bez vazby na akreditaci, respektive bez nutnosti oznamovat změnu na Národní akreditační úřad pro vysoké školství anebo bez nutnosti odkládat jeho zařazení do studijního plánu až při další akreditaci, resp. reakreditaci studijního programu. Metodika podrobně rozpracovává aplikaci standardů na tvorbu kurikula předmětu, vymezuje doplnění profilu absolventa a metodicko-didaktické přístupy k začleňování učiva. Specifické je nasazení participativní výuky, založené ve zvýšené míře na badatelském přístupu a vlastních činnostech studentů. Přes skutečnost, že z hlediska formy výuky půjde o semináře, které by z podstaty této organizační formy výuky měly být činnostní a studenti by na seminářích měli být aktivní, kooperovat a samostatně pracovat, v reálné výuce tomu tak mnohdy nebývá,

zejména tehdy, pokud předmět má pouze formu seminární bez přednášek, což je u volitelných předmětů častou realitou. Proto je první část předmětu realizována na bázi interaktivních prezentací a případové studie, které jsou vedeny vyučujícím, samozřejmě s diskuzí a zapojením studentů, a teprve následně jsou rozdělena zadání a výuka probíhá participativně. Metodika bude obsahovat jak podrobně stanovený rozpis učiva, tak důkladně zpracované metodické přístupy ve vazbě na předepsané standardy a formuláře Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství. Předmět konstruovaný v duchu této metodiky bude pilotně realizován v následujícím akademickém roce a zkušenosti s jeho realizací budou řešiteli opět zveřejněny.

Poděkování

Príspevek byl zpracován jako výstup diseminačního semináře k projektu Ministerstva kultury ČR č. j. MK 30665/2022 OPP *Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání*.

Literatura

Grantový projekt Grantové agentury Academia Aurea reg. č. GA/2016/9/ *Autoevaluační rámec a evaluační kultura jako vědecky podložený základ pedagogické komunikace v systému řízení kvality v podmínkách profesně orientované vysoké školy*, řešitelské období 2016 - 2017, VŠO v Praze, o.p.s.

Grantový projekt Ministerstva kultury ČR č. j. MK 22822/2020 OPP *Partnerství měst a začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO*, řešitelské období III. – XII. 2020

Grantový projekt Ministerstva kultury ČR č. j. MK 30665/2022 OPP *Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání*, řešitelské období IV. – XII. 2022

Krpálek, P. (2020). Význam a možnosti začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO. In: Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Partnerství měst a začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO, Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, Mariánské Lázně, 11. 12. 2020, s. 53 - 60, Praha: Professional Publishing, ISBN 978-80-7632-032-1.

Krpálek, P., Berková, K., Kubišová, A., Krpálková Krelová, K., Frendlovská, D., Spiesová, D. (2021). [online], [2022-10-27]. Formation of Professional Competences and Soft Skills

of Public Administration Employees for Sustainable Professional Development. *Sustainability*. Vol. 13, Issue 10, 5533, Dostupné z: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/10/5533/htm>, DOI: 10.3390/su13105533

Ministerstvo kultury ČR, *Památky světového dědictví UNESCO* [online], [2022-11-04]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/pamatky-svetoveho-dedictvi-unesco-2777.html>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, *Rámcové vzdělávací programy* [online], [2022-10-17]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, *Zákon o vysokých školách. Legislativa a metodické pokyny pro vysoké školy* [online], [2022-10-22]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach>

Národní akreditační úřad pro vysoké školství ČR, *Metodické materiály* [online], [2022-11-02]. Dostupné z: <https://www.nauvs.cz/index.php/cs/metodiky>

Kontaktní údaje

doc. Ing. Pavel Krpálek, CSc., MBA

UCP – Vysoká škola mezinárodních vztahů a Vysoká škola hotelová a ekonomická, s.r.o.

Katedra politologie a společenských věd

U Santošky 17, 150 00 Praha 5

Česká republika

email: krpalek@vsmvv.cz

9.2 Mezinárodní vědecká konference Média a vzdělávání 2022

Média a vzdělávání – Media & Education 2022
ISBN 978-80-87570-60-9

Časopis Media4u Magazine

Katedra didaktiky ekonomických předmětů, Fakulta financí a účetnictví
Vysoká škola ekonomická v Praze

Katedra UNESCO Filosofie lidské komunikace,
Charkovská národní technická zemědělská univerzita jm. Petra Vasylenka

Grigol Robakidze University

Média a vzdělávání

Media & Education 2022

Media4u Magazine – Journal

Department of Economic Teaching Methodology, Faculty of Finance and Accounting,
Prague University of Economics and Business

Department UNESCO Philosophy of Human Communication Kharkiv Petro Vasylenko
National Technical University of Agriculture

Grigol Robakidze University Tbilisi

Reviewed Papers of the International Scientific Conference

Editors

Jan Chromý – Kateřina Berková

Praha – 2022

MEDIÁLNÍ ASPEKTY TVORBY METODIKY EDUKACE, PREZENTACE A OSVĚTY K DOCENĚNÍ VÝZNAMU PAMÁTEK SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ

MEDIA ASPECTS OF CREATING METHODOLOGY OF EDUCATION,
PRESENTATION AND ENLIGHTENMENT TO APPRECIATE THE SIGNIFICANCE OF
WORLD HERITAGE MONUMENTS

Pavel KRPÁLEK, Katarína KRPÁLKOVÁ KRELOVÁ, Kateřina BERKOVÁ

Vysoká škola ekonomická v Praze

E-mail: krpp01@vse.cz, katarina.kralkova@vse.cz, katerina.berkova@vse.cz

Abstract: *The authors' workplace participates as an external consultant in the expert team participates as external advisors in the expert team of the project of the Ministry of Culture of the Czech Republic No. MK 30665/2022 OPP focused on the design and implementation of a methodology to support education, presentation and enlightenment of world heritage monuments in higher education. On 11/11/2022, a dissemination seminar took place at the researcher's workplace and the methodology is being finalized. The article deals with the media and didactic aspects of the subject matter and is a dissemination output of the expert consulting team.*

Keywords: *Media aspect of education, world heritage monuments, culture, didactics, higher education, curriculum, soft skills, transversal competences.*

Úvod

Jádrem mezinárodně obsazeného expertního poradenského týmu ke grantovému projektu Ministerstva kultury č. j. MK 30665/2022 OPP *Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví* jsou autoři článku - akademičtí pracovníci Katedry didaktiky ekonomických předmětů, působící v rámci Fakulty financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze. Toto akademické pracoviště v rámci provedených expertiz k projektu zajišťovalo již od úvodní fáze řešení situační analýzu, která měla za cíl prozkoumat didaktickou realitu v propojení stupňů sekundárního a terciárního vzdělávání, analyzovat edukační cíle a profily absolventů, a dále na tomto základě se expertní tým podílel i na

konstrukci modelu řízení výuky předmětu *Památky světového dědictví* a na návrhu příslušné metodiky.

Výsledkem řešení grantového projektu by měla být univerzální metodika, která je doladěována a finalizována právě v době publikování článku. V první etapě řešení projektu v období dubna až června 2022 byla ohledně úrovně inkorporace problematiky památek světového dědictví provedena analýza dvouступňového kurikula humanitně zaměřených oborů vzdělání na úrovni sekundárního vzdělávání. Byly při tom sledovány nejen aspekty věcné, ale zejména formativní. Následně v podzimních měsících roku 2022 se řešitelé za podpory expertního týmu zaměřili na jádro zkoumané problematiky, tedy na tvorbu a precizaci metodiky k začlenění učiva památek světového dědictví na prvním stupni terciárního vzdělávání. Byl vytvořen modelový produkt – volitelný předmět skupiny B – a dále v návaznosti na to zvolena organizační forma výuky, výuková strategie a optimalizován model řízení výuky.

Ideový záměr projektu

Projekt si klade za cíl didakticky analyzovat, revidovat a „redesignovat“ edukační cíle, doplnit vzdělávací obsah a modifikovat styl vedení výuky, tak aby tyto didaktické aspekty směřovaly k hlubšímu holistickému vnímání kulturně historického odkazu památek světového dědictví, a to je aktuální již od fáze vytváření a modernizace vzdělávacích programů ve vysokoškolském vzdělávání v rámci akreditačních procesů.

Podle názoru autorů vyžadují soustředěnou pozornost i některé méně nápadné aspekty formativní stránky vzdělávání, jako jsou profesní etiketa a etika, vyprofilovaná kulturně hodnotová orientace osobnosti, mravní povědomí mladých lidí, pocit odpovědnosti ve vztahu ke kulturnímu dědictví, tradicím a hodnotám společnosti. Potřebu posílení takové profilace osobnosti potvrzuje každodenní zkušenost z běžného života, kde se mnohdy hovoří o „zhrubnutí společnosti“ provázené projevy jako jsou egoismus, bezohlednost, neuměřenost, nesnášenlivost, agresivita, bezbřehý konzumní materialismus, absence národní identity, kulturní zaostalost. Proto se ocitl v centru pozornosti profil absolventa a v návaznosti na něj pak edukační procesy a výsledky učení. V edukačních procesech zdůrazňujeme roli učení, kreativity, motivace, převzetí části zodpovědnosti za své vlastní učení tím, kdo se učí (self-responsible learning).

Řešení lze spatřovat v edukaci, smysluplné kulturně vzdělávací iniciativě, která by pozvedla mravní a kulturní povědomí, a s tím je potřebné začít již ve výchovně vzdělávacím

působení ve školách, v osvětě a edukaci mladých lidí, budoucích humanitně a ekonomicky zaměřených odborníků.

Metodika – didaktické a mediální aspekty řešené problematiky

Projekt si klade za cíl didakticky analyzovat, revidovat a „redesignovat“ edukační cíle, doplnit vzdělávací obsah a modifikovat styl vedení výuky k hlubšímu holistickému vnímání kulturně historického odkazu památek světového dědictví. To je aktuální již od fáze vytváření a modernizace vzdělávacích programů ve vysokoškolském vzdělávání v rámci akreditačních procesů. Lze očekávat, že v následujících letech bude probíhat masivní vlna žádostí o prodlužování akreditací u značného počtu studijních programů, to by mohla být vhodná příležitost pro začlenění příslušné problematiky do profilu absolventa, do edukačních cílů a do kurikula, plně v souladu s akreditačními standardy. Totéž platí i pro středoškolské vzdělávání, kde právě probíhá rozsáhlá revize rámcových vzdělávacích programů. Autoři se na těchto pracích podílejí, spolupracují s Národním pedagogickým institutem ČR, jsou členy příslušných pracovních skupin.

Model řízení výuky u předmětu *Památky světového dědictví* je postaven na bázi sociokognitivní a technologické teorie (instructional design). Z hlediska edukačních cílů dochází k doplnění o sociokulturní transakce člověk – prostředí, zaostření na aspekt sociálně psychologický s důrazem na formativní složku, na sociální interakce. Půjde tedy převážně o učení sociální, kontextualizované a v převážné míře samostatné (spíše než řízené), usměrňované facilitačním stylem výuky. Má-li jít o formování názorů, je ideální spojovat je s rozvojem nezávislého myšlení, s bádáním, nikoliv s pamětním osvojováním učiva v předem připravené podobě učiteli - mentory. Metodické portfolio modelového předmětu obsahuje učivo integrované, vyučované na základě aktivizujících metod, pojaté jako kooperativní, projektové učení, kde je využito metod směřujících k rozvoji prosociálního chování a mediální gramotnosti studentů.

Mediální kompetence jsou aktuální výzvou pro metodiku zdaleka nejen na úrovni sekundárního vzdělávání, zjištěné a potvrzené nedostatky se promítají i do vzdělávací praxe na vysokých školách. Mimo jiné právě i z důvodu nízké úrovně výchozí mediální gramotnosti vznikají problémy s adaptací studentů prvních ročníků na vysokoškolský styl výuky a učení. Studenti v bakalářských studijních programech jsou nejohroženější. Problémy nastávají často už při čtení odborného textu s porozuměním, vyšší dimenze kognitivních cílů zůstávají v tomto ohledu ještě markantněji pozadu, zejména u syntézy, hodnocení a kritického myšlení (Krpálek

et al., 2021). V modelech řízení výuky je proto naprosto nezbytné posílit prvky participativní výuky, samostatné badatelské práce a prezentace výsledků, které budou obhajovány v odborné diskuzi. Pokud půjde o učivo přílehlavé z hlediska příslušného studijního programu, o učivo pro studenty atraktivní a přínosné, s významným formativním potenciálem, bude splněn záměr tvůrců metodiky.

Samostatná práce s informacemi, křížové ověřování relevance pramenů, úroveň zpracování, logika předložené prezentace, poskytnutá zpětná vazba k výsledkům bádání, činnostní charakter výuky, to vše v modelovém předmětu *Památky světového dědictví* se promítlo do pojetí kurikula. Z hlediska organizační formy půjde o semináře. Úvodní část seminářů bude realizována klasicky vyučujícím jako prezentace institucionálního zázemí (UNESCO) a zajištění ochrany památek světového dědictví na základě Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Obsah bude následně zaměřen obecně na nominační proces a dále na české památky zapsané na Seznamu světového dědictví, bude se týkat materiálního i nemateriálního kulturního dědictví. Bude využita případová metoda na tématu *Slavná lázeňská města Evropy - zastoupená za Českou republiku městy Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně* s využitím poznatků a zkušeností z předchozího grantu Ministerstva kultury č. j. MK 22822/2020 OPP *Partnerství měst a začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO*, řešeného v roce 2020 (Krpálek, 2020). Převaha hodinové dotace předmětu (9 seminářů ze 13) bude mít participativní charakter, studenti si zvolí a samostatně z dostupných zdrojů zpracují seminární práce o jednotlivých památkách světového dědictví, výsledky prezentují a obhájí v rámci vystoupení na semináři. Prezentace nebude faktografická, ale analytická na principech SWOT a PESTEL analýz, zachycujících význam, rizika, potenciál v cestovním ruchu nebo digitálním marketingu.

Závěr

Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví je zpracována na základě kurikula a modelu řízení výuky předmětu *Památky světového dědictví*. Jedná se o volitelný předmět B, aby byl v pilotní fázi ověřování snadno umístitelný do studijních plánů bez nutnosti čekat na čas kdy dojde k úpravám akreditačních spisů. Modelový předmět bude pilotován ve studijním programu *Mezinárodní management a marketing* se zaměřením Cestovní ruch anebo Digitální marketing v doporučeném rozsahu 0/2 (přednáška /seminář), tzn. 13 dvouhodinových seminářů s kreditním ohodnocením 4 kredity. Důležitým prvkem je důraz na mediální gramotnost, samostatnost a kreativitu studentů. Finální metodika

bude obsahovat jak podrobně stanovený rozpis učiva, tak důkladně zpracované metodické postupy ve vazbě na standardy Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství.

References

- [1] KRPÁLEK, P. *Význam a možnosti začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO*. In: Sborník příspěvků konference Partnerství měst a začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO, Mariánské Lázně, 11. 12. 2020, s. 53 – 60, Praha: Professional Publishing, ISBN 978–80–7632–032–1.
- [2] KRPÁLEK, P., BERKOVÁ, K., KUBIŠOVÁ, A. KRPÁLKOVÁ KRELOVÁ, K., FRENDLOVSKÁ, D., SPIESOVÁ, D. (2021). [online], [2022–11–07]. Formation of Professional Competences and Soft Skills of Public Administration Employees for Sustainable Professional Development. *Sustainability*, 13(10), 5533, DOI: 10.3390/su13105533.
- [3] Ministerstvo kultury ČR, *Památky světového dědictví UNESCO* [online], [2022–11–09]. Dostupný z WWW: <<https://www.mkcr.cz/pamatky-svetoveho-dedictvi-unesco-2777.html>>.

Acknowledgement

Tento příspěvek je zpracován s podporou externího grantového projektu Ministerstva kultury ČR č. j. MK 30665/2022 OPP a výzkumného projektu Fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze v rámci institucionální podpory vědy VŠE IP100040.

9.3 Mezinárodní vědecká konference Schola nova, quo vadis 2022

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta financí a účetnictví

Katedra didaktiky ekonomických předmětů

Ekonomická univerzita v Bratislave

Národohospodárska fakulta

Katedra pedagogiky

SCHOLA NOVA, QUO VADIS?

Sborník recenzovaných příspěvků 7. ročníku mezinárodní vědecké konference

Reviewed Papers of the 7th International Scientific Conference

ORGANIZAČNÍ VÝBOR KONFERENCE – CONFERENCE ORGANIZING COMMITTEE

doc. Ing. Mgr. Katarína Krpálková Krelová, PhD., ING – PAED IGIP
(krelova@vse.cz)

Ing. Kateřina Berková, Ph.D. (katerina.berkova@vse.cz)

Bc. Josef Kočka (student VŠE v Praze)

Bc. Eliška Jakešová (student VŠE v Praze)

EDITOŘI ELEKTRONICKÉHO VYDÁNÍ – EDITORS OF ELECTRONIC EDITION

doc. Ing. Mgr. Katarína Krpálková Krelová, PhD., ING-PAED IGIP

Ing. Kateřina Berková, Ph.D.

Mezinárodní vědecká konference je realizována v rámci interního grantového projektu „Problematika distančního vzdělávání v kontextu středoškolského odborného vzdělávání“ IGA VŠE F1/9/2022 (IG103012) a grantového projektu Ministerstva kultury ČR č. j. MK 30665/2022 OPP „Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání“.

Schola nova, quo vadis?

Sborník recenzovaných příspěvků 7. ročníku mezinárodní vědecké konference

© Krpálková Krelová, Katarína – Berková, Kateřina

Vydal/Published by: Extrasystem Praha © 2022

Ediční řada/Series: Didaktika, pedagogika/Didactics, Pedagogy

Svazek/Volume: 50

ISBN: 978-80-87570-59-3

Model řízení výuky kulturologicky orientovaného volitelného předmětu do studijních plánů bakalářských studijních programů

Teaching Management Model of a Culturally Oriented Optional Subject in the Study Plans of Bachelor's Study Programs

Pavel Krpálek

Abstrakt

Příspěvek je zamýšlen jako prezentace výsledků té části řešení grantového projektu Ministerstva kultury ČR č. j. MK 30665/2022 OPP Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání, ve které je zpracováno kurikulum předmětu Památky světového dědictví a následně pro něj navržen specifický model řízení výuky. Cílem této etapy řešení projektu ve druhé polovině roku 2022 bylo implementovat kulturologické učivo o památkách světového dědictví do humanitně zaměřených vzdělávacích programů v terciárním vzdělávání a získané empirické poznatky zobecnit do metodiky. Pořadatelé konference se na projektu podílejí jako klíčový partner v externím expertním týmu pro evaluaci výsledků řešení projektu.

Klíčová slova: vysokoškolské vzdělávání, kurikulum, koncepce výuky, metodika, památky světového dědictví.

Abstract

The paper is intended as a presentation of the results of one part of the solution of the grant project of the Ministry of Culture Czech Republic, no. MK 30665/2022 OPP with title *Methodology of education, presentation and enlightenment to appreciate the importance of world heritage monuments in formal education* within which a teaching management model was developed for the specific subject *World Heritage Monuments*. The goal of this stage of the project solution was to implement the cultural curriculum on world heritage monuments into humanities-oriented educational programs in tertiary education and to generalize the

empirical knowledge gained into the methodology. The organizers of the conference participate in the project as a key partner in the external expert team for evaluating the results of the project solution.

Keywords: higher education, curriculum, teaching concept, methodology, world heritage monuments.

JEL klasifikace: A23, Z10

1 Teoreticko-metodologická východiska projektu

Grantový projekt Ministerstva kultury České republiky č. j. MK 30665/2022 OPP *Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání* si klade za cíl vyvinout metodiku tvorby kurikula a implementace volitelného předmětu *Památky světového dědictví* a optimalizovat jeho začlenění do studijních plánů společenskovedně a humanitně orientovaných studijních programů v terciárním vzdělávání. Ke vzorové implementaci a pilotáži produktu byl zvolen bakalářský studijní program *Mezinárodní management a marketing* se specializacemi *Cestovní ruch* a *Digitální marketing*, akreditovaný a uskutečňovaný třetím rokem na řešitelském pracovišti projektu Vysoké škole mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.

Byla provedena detailní didaktická analýza a na jejím základě byly revidovány a doplněny edukační cíle a profil absolventa s průmětem do studijního plánu s návaznou projekcí specifického volitelného předmětu s inovativním modelem řízení výuky. Záměrem autorského týmu bylo posílit holistický rozměr výuky o kulturně historický aspekt a podpořit formativní stránku vzdělávání ve smyslu osvěty, prezentace významu hodnot světového kulturního dědictví pro současnou vzdělanost a národní sebeuvědomění a jejich uchování pro budoucí generace.

2 Design řízení výuky předmětu Památky světového dědictví

Předmět *Památky světového dědictví* byl lokalizován a optimalizován pro výuku ve třetím ročníku (ideálně pátém semestru) bakalářských studijních programů (akademicky i profesně orientovaných), a to ve formě volitelného předmětu skupiny B. Vhodnost implementace v různých společenskovedně a humanitně zaměřených studijních programech záleží spíše na konkrétních oblastech vzdělávání, do kterých spadají, tak aby konvenovaly standardům pro

akreditace. Logicky přísluší skupině studijních programů, zaměřených na environmentální problematiku, kulturu, cestovní ruch, a přínosem by mohly být zejména u antropologicky a kulturologicky orientovaných studijních programů, pokud v nich památky světového dědictví nejsou adekvátně obsahově začleněny. Proto byla snaha řešitelů konstruovat systém řízení výuky jako univerzální metodiku edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví průřezově, aby byl využitelný v co možná nejširší škále profilů absolventa.

V podmínkách řešitelské organizace jsme usoudili, že předmět *Památky světového dědictví* lze ideálně doporučit a pilotovat ve studijním programu *Mezinárodní management a marketing*, ale je využitelný také u dalšího nabízeného bakalářského studijního programu *Mezinárodní vztahy a diplomacie*, zvláště u jeho zaměření na kulturní diplomacii.

Model řízení výuky předmětu *Památky světového dědictví* staví na základech kombinace paradigmat sociálního konstruktivismu (kognitivně psychologické teorie vzdělávání) s teorií vzdělávání technologickou (instructional design) a sociokognitivní, vnášející potřebný akcent kulturní, sociální a historický. Tento přesah byl vyhodnocen jako klíčový, protože poznatková báze předmětů teoretického základu a profilujících základních odborných předmětů vázaných na odborné zaměření a profil absolventa u společenskovedních a humanitních disciplín pro něj vytváří ideální platformu. Funkce předmětu *Památky světového dědictví* jsou ve vazbě na odbornou profilaci jsou jiné, komplementární. Zahrnuje rozměr sociokulturní transakce mezi člověkem a prostředím, obohacuje perspektivu vzdělávání o pohled sociálně psychologický, klade důraz na etické, formativní aspekty vzdělávání, sociální interakce. Přeneseme-li se ze zkoumání systému výuky do subsystému učení, dojdeme k závěru, že je zde implicitně přítomen dnes tolik žádoucí prvek kontextualizovaného sociálního učení.

Model řízení výuky v kontaktní výuce je třeba konstruovat jako výrazně činnostní, váže se na promyšlené vyživání sociálně zprostředkované výuky na bázi aktivizujících vyučovacích metod a výzkumné metody. Metodické portfolio proto obsahuje v míře nebývalé aktivizující metody výuky a integrované organizační formy výuky, koncepci problémového vyučování, projektového a kooperativního učení, skupiny forem, metod a koncepcí, směřujících k rozvoji nezávislého myšlení, badatelství, prosociálního chování, pokročilé mediální gramotnosti studentů na základě široce rozvinutého kulturního rozhledu.

Soudobé kompetenční modely vycházejí z potřeby funkční integrace skupiny odborných („tvrdých“) a měkkých kompetencí, kvalit profesních i osobnostně kultivujících, tzn. tendují k dosažení excelentní způsobilosti na bázi transverzálních kompetencí. Ty mají vysloveně

interdisciplinární povahu, předpokládají komplexní vzdělávání a mají předpoklady navozovat proces „učení se v širších sociokulturních souvislostech“ (Krpálek, 2020).

Shora uvedená východiska čerpají přiměřeně také z dostupných zpráv českého evaluačního pedagogického výzkumu. Vyplývá z nich kritika technokracie, didaktického materialismu, tendence k transmisi, encyklopedismu a memorování. Učícím se jedincům jsou ve formálním vzdělávání předkládány k pamětnímu osvojení hotové vzdělávací obsahy, drtivě převažuje exekutivní styl vedení výuky, metodika je přesycena monologickými verbálními metodami, buď zcela chybí nebo je podhodnocen činnostní charakter výuky. Participace a aktivizace učících se jedinců je ze strany vyučujících (akademických pracovníků) zpravidla podceněna. Ve vysokoškolském vzdělávání na tuto situaci opakovaně poukazujeme (Krpálek, Kadaňová, 2014). Také řada dalších empirických didaktických výzkumů (Krpálek, Berková, Kubišová, Krpálková Krellová, Frendlovská, Spiesová (2021) prokazuje, že akademičtí pracovníci ve své vzdělávací praxi nedostatečně využívají aktivizující vyučovací metody, že jejich výuka je realizována převážně jako frontální na bázi monologických přednášek, tedy jednostranně na bázi tradiční verbálně reprodukcí koncepce. Dokonce ani na seminářích a cvičeních není v žádoucí míře přítomen činnostní charakter výuky ani problémové vyučování. Aplikace samostatné přípravy, zpracování a prezentace vlastních poznatků, kazuistik, focus groups s problémovým zadáním v ucelených logických krocích na bázi programovaného vyučování, kde by bylo využito výzkumných metod k posílení nezávislého myšlení a kreativity, není využívána.

3 Kurikulum předmětu a výuková strategie

Předmět *Památky světového dědictví* je kategorizován - a doporučen k zařazení do studijních plánů bakalářských společenskovědně a humanitně orientovaných studijních programů - jako volitelný předmět kategorie B. Doporučená hodinová dotace je dvě hodiny týdně ve formě semináře. Předpokládá se tedy dělená výuka ve studijních skupinách v počtu maximálně 20 studentů. Jak je výše uvedeno, doporučená alokace je do třetího ročníku, pátého semestru. To znamená rozsah třináct dvouhodinových seminářů (26 vyučovacích hodin) s kreditním ohodnocením čtyři kredity.

Výuková strategie je založena na dvou metodicky odlišných částech. První část seminářů bude koncipována jako úvod do studia, teoreticko-metodologický základ s případovou studií exekutivním stylem výuky. V této části předmětu bude prezentována institucionální platforma

(UNESCO) a smluvní zajištění ochrany památek světového dědictví na základě přijaté *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*, která vstoupila v platnost 17. 12. 1975 a na jejímž základě došlo k ustavení *Seznamu světového dědictví*. Obsahově bude předmět zaměřen na české památky zapsané na Seznamu světového dědictví. Bude se týkat materiálních památek kulturní i přírodní povahy, a také nemateriálního kulturního dědictví. Současně bude v této první orientační části předmětu vysvětlen a demonstrován nominační proces a podrobně prezentována procedura schvalování památek světového dědictví na bázi případové studie „Slavná lázeňská města Evropy – nadnárodní sériová památka zastoupená za ČR městy Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně (2021),“ kde budou využity poznatky řešitelů z grantu Ministerstva kultury České republiky č. j. MK 22822/2020 OPP *Partnerství měst a začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO*, který byl realizován na Vysoké škole mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s. v řešitelském období březen až prosinec 2020. Dále zde bude vysvětlen a demonstrován postup následné správy a kontroly zapsaných památek světového dědictví, agenda *site manažera* včetně kazuistik ohledně aktuálního vývoje. Modelově bude jako ukázka analytického přístupu demonstrována SWOT analýza trvalé udržitelnosti příkladu typické zapsané památky světového dědictví na příkladu historického centra Českého Krumlova. Předmětem pozornosti bude význam památek světového dědictví pro společnost, kulturu, národní identitu, národní sebevědomí.

Druhá část kurzu bude činnostní, studenti budou pracovat samostatně na badatelském principu. Jednotlivé zapsané české památky světového dědictví budou podle zájmu přiděleny k podrobnému samostatnému prozkoumání a nezávislé analýze jednotlivým studentům. Výsledek bude zpracován do podoby seminární práce, která bude prezentována v plénu, oponována a diskutována, úkolem studentů tedy bude nejen předložit výsledek, ale zejména přesvědčivě obhájit svá zjištění a závěry. V prezentacích bude požadována analytičnost, nikoliv popisnost s kompilací a ilustracemi z dostupných zdrojů. Úkolem studentů bude originálně analyzovat přínos, význam vybraných památek, jejich potenciál v cestovním ruchu, respektive identifikace případných rezerv z hlediska podpory v digitálním marketingu. Komplexní pohled bude zahrnovat strukturovanou SWOT analýzu (silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby z hlediska trvalé udržitelnosti) i rámcové vyhodnocení aspektů politické, ekonomické, sociální, technologické, ekologické, legislativní (PESTEL analýza). Po každé prezentaci bude následovat konfrontace názorů a diskuze výsledků. Po úspěšné prezentaci a následné zvládnuté oponentuře bude studentům udělen zápočet.

Obsah předmětu je profilován následovně:

1. Institucionální zakotvení památek světového dědictví
2. Seznam světového dědictví
3. Případová studie Slavná lázeňská města Evropy – nadnárodní sériová památka zastoupená za ČR městy Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně
4. SWOT a PESTEL analýza vybrané památky světového dědictví (Český Krumlov)
5. – 12. Presentace a obhajoba seminárních prací studentů
13. Vyhodnocení výsledků, závěr a rekapitulace

V České republice byly na základě akceptování *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* postupně připravovány návrhy k zařazení památek na Seznam světového dědictví, z nichž Mezivládní výbor přijal šestnáct návrhů (patnáct kulturních památek a jedna přírodní památka) a průběžně jsou zpracovávány podkladové materiály u dalších statků, které by mohly být navrženy na zápis ve výběrovém cyklu.

Současný stav památek, zapsaných na Seznamu světového dědictví, zahrnující dvě ukázkové kazuistiky a památky, ze kterých si budou studenti vybírat zahrnuje tento výčet:

Kulturní památky:

- Historické centrum Prahy (Pražská památková rezervace a park v Průhonicích)
- Historické centrum Českého Krumlova – příklad vyučujícího v první části předmětu (kazuistika udržitelnosti SWOT/PESTEL)
- Historické centrum Telče
- Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře
- Kutná Hora: historické centrum města s kostelem sv. Barbory
- Katedrála Nanebevzetí Panny Marie a sv. Jana Křtitele v Sedlci
- Lednicko-valtická kulturní krajina
- Zahrady a zámek v Kroměříži
- Historická vesnice Holašovice
- Zámek v Litomyšli

- Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci
- Vila Tugendhat v Brně
- Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči
- Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří (přeshraniční sériová památka se Saskem)
- Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem
- Slavná lázeňská města Evropy (nadmárodní sériová památka zastoupená za ČR městy Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně) – kazuistika vyučujícího v první části předmětu (příklad dobré praxe)

Přírodní památky:

- Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy (nadmárodní sériová památka)

Nemateriální kulturního dědictví lidstva:

- Slovácký verbuňk
- Masopustní obchůzky a masky na Hlinecku
- Sokolnictví (přidružení k nadmárodní nominaci koordinované Spojenými arabskými emiráty)
- Jízdy králů na jihovýchodě České republiky
- Slovenské a české loutkářství (společná nominace SR a ČR)
- Modrotisk (společná nominace ČR, SR, Maďarska, Německa, Rakouska)
- Ruční výroba ozdob z foukaných skleněných perlí pro vánoční stromek

4 Závěr

Činnostní kooperativní charakter vedení výuky v předmětu Památky světového dědictví směřuje k pojetí participativnímu, které se promítlo do výše uvedené obsahové a metodické stránky výuky. Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání jako hlavní výstup stejnojmenného grantového projektu rozpracovává a zobecňuje aplikaci standardů Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství České republiky do tvorby kurikula předmětu *Památky světového dědictví*, specifikuje

podmínky doplnění profilu absolventa a obecné metodicko-didaktické přístupy k začleňování příslušného učiva. Signifikantní je zde koncept participativní výuky, facilitační styl edukace, u studentů pak badatelský přístup v preferovaném stylu učení, důraz na činnostní charakter výuky a převzetí části zodpovědnosti za své vlastní učení tím, kdo se učí (princip self-responsible learning). Pilotní ověřování metodiky proběhne na řešitelském pracovišti v následujícím akademickém roce.

Literatura

1. Grantový projekt Ministerstva kultury ČR č. j. MK 22822/2020 OPP *Partnerství měst a začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO*, řešitelské období III. – XII. 2020.
2. Grantový projekt Ministerstva kultury ČR č. j. MK 30665/2022 OPP *Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání*, řešitelské období IV. – XII. 2022.
3. Krpálek, P. (2020). *Význam a možnosti začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO*. In: Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Partnerství měst a začlenění západočeského lázeňského trojúhelníku mezi památky UNESCO, VŠMVV Praha, Mariánské Lázně, 11. 12. 2020, s. 53-60, Praha: Professional Publishing, ISBN 978-80-7632-032-1.
4. Krpálek, P. (2020). *Analysis of Information Skills in the Context of Financial Literacy*. In: Reviewed Papers of the International Scientific Conference Media & Education 2020, Media4u Magazine, 20. 11. 2020, Praha: Extrasystem. Vol. 42, pp. 93-96, ISBN 978-80-87570-51-7, [online] [cit. 2022-12-04] Dostupné z [www: <http://www.extrasystem.com/9788087570517.pdf>](http://www.extrasystem.com/9788087570517.pdf).
5. Krpálek, P., Berková, K., Kubišová, A. Krpálková Krellová, K., Frendlovská, D., & Spiesová, D. (2021). [online], [2022-12-01]. Formation of Professional Competences and Soft Skills of Public Administration Employees for Sustainable Professional Development. *Sustainability*. 13(10), 5533, Dostupné z: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/10/5533/htm>, DOI: 10.3390/su13105533
6. Krpálek, P., & Kadaňová, E. (2014). *Efektivní styl práce vysokoškolského učitele*. Monografie. Žatec: Ohře Media, s. 78-79, ISBN 978-80-905122-7-6.

7. Ministerstvo kultury ČR, *Památky světového dědictví UNESCO* [online], [2022-12-07]. Dostupné z www: <https://www.mkcr.cz/pamatky-svetoveho-dedictvi-unesco-2777.html>.
8. Národní akreditační úřad pro vysoké školství ČR, *Metodické materiály* [online], [2022-12-02]. Dostupné z www: <https://www.nauvs.cz/index.php/cs/metodiky>.

Poděkování

Článek byl zpracován jako jeden z výstupů grantového projektu Ministerstva kultury ČR č. j. MK 30665/2022 OPP *Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek světového dědictví ve formálním vzdělávání* a s podporou výzkumného projektu Fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze v rámci institucionální podpory vědy VŠE IP100040.

Kontaktní údaje autora

doc. Ing. Pavel Krpálek, CSc., MBA

Katedra politologie a společenských věd

UCP – Vysoká škola mezinárodních vztahů a Vysoká škola hotelová a ekonomická, s.r.o.

U Santošky 17

150 00 Praha 5

E-mail: krpalek@vsmvv.cz

Název publikace: Metodika edukace, prezentace a osvěty k docenění významu památek
světového dědictví ve formálním vzdělávání

Autor: Pavel Krpálek (ed.) a kolektiv autorů, řešitelů a členů expertního týmu

Grantová podpora: grant Ministerstva kultury ČR č.j. MK 30665/2022 OPP

Vydavatel: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o. p. s.

Vydání: první, prosinec 2022

Počet stran: 64

ISBN 978-80-7632-077-2

© Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s., 2022